

**DEBRECENI
EGYETEM**

Gazdasági magánjog (Vállalkozások joga)

Dr. Törő Emese
egyetemi docens

Dr. Károlyi Géza
egyetemi docens

Szerző:
Dr. Törő Emese
Dr. Károlyi Géza

Kézirat lezárva: 2023. 02. 01.

ISBN:
978-963-490-500-4

Kiadja: Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar

TARTALOMJEGYZÉK

I. A GAZDASÁGI SZFÉRA ALANYAI.....	5
II. A TERMÉSZETES SZEMÉLYEK VÁLLALKOZÁSI TEVÉKENYSÉGE.....	7
1. Az egyéni vállalkozás	7
1.1. Az egyéni vállalkozás fogalma.....	7
1.2. Az egyéni vállalkozás alapításának feltételei	7
1.3. Az egyéni vállalkozói tevékenység tartalma	9
1.4. Az egyéni vállalkozás megszűnése.....	10
2.1. Az egyéni cég fogalma	11
2.2. Az egyéni cég alapítása	11
2.3. Az egyéni cég vagyona és felelősségi szabályai	12
2.4. Az egyéni cég működése	12
2.5. Az egyéni cég átalakulása és megszűnése	13
3. Mezőgazdasági vállalkozók	13
4. Az adószámú magánszemélyek.....	15
III. A GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK KÖZÖS SZABÁLYAI.....	17
1. A gazdasági társaság fogalma	17
2. A társasági jog alapelvei	17
2.1. Társulási és vállalkozási szabadság elve	17
2.2. Társult tagok egyenlőségének elve.....	17
2.3. Cégbejegyzés, cégnyilvánosság elve, bírósági kontroll elve.....	18
3. A társasági szerződés tartalma.....	19
4. A gazdasági társaságok alapítása.....	24
5. A gazdasági társaságok szervezete.....	25
5.1. A gazdasági társaságok legfőbb szerve	25
5.2. A gazdasági társaságok ügyvezetése	27
5.3. A felügyelő bizottság.....	36
5.4. Állandó könyvvizsgáló	37
1. Közkereseti társaság	38
1.1. A közkereseti társaság fogalma, alapítása	38
1.2. A tagsági jogviszony megszűnése	39
1.3. A társaság szervezeti felépítése	40
2. Betéti társaság.....	43
3. Korlátolt felelősségű társaság.....	44
3.1. A kft. fogalma, jellemzői.....	44
3.2. A kft. alapítása.....	45
3.3. Üzletrész	45

3.4. A társaság és a tagok közötti jogviszony jellemzői	46
3.5. A társaság szervezete	47
3.6. Az egyszemélyes kft.	49
4. Részvénytársaság.....	50
4.1. Az rt. fogalma és működési formája.....	50
4.2. Az rt. alapítása	51
4.3. A részvény	51
4.4. A társaság szervezete.....	55
V. A SZÖVETKEZET	65
1. A szövetkezet alapítása	66
2. A szövetkezet szervezete	67
VI. A JOGI SZEMÉLYEK MEGSZÜNTETÉSE.....	71
1. Jogutódlással való megszűnés – átalakulás, egyesülés, szétválás	72
1.1. Átalakulás	72
1.2. Egyesülés	73
1.3. Szétválás	73
2. Jogutód nélküli megszűnés -végelszámolás, felszámolási eljárás.....	74
2.1. Végelszámolás	74
2.2. Felszámolási eljárás	75
VII. FIZETÉSKÉPTELENSÉGI ELJÁRÁSOK	78
1. Csődeljárás (1991. évi XLIX. törvény)	78
2. Szerkezetátalakítási eljárás (2021. évi LXIV. törvény)	79
FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM	81

I. A GAZDASÁGI SZFÉRA ALANYAI

A gazdasági folyamatok szereplői a jogalanyok, vagyis a jogképességgel rendelkező személyek. A jogképesség a jogalanyok azon sajátossága, hogy általános értelemben jogokat szerezhetnek és kötelezettségeket vállalhatnak. Jogalanyisággal rendelkeznek a természetes személyek (ember) és a jogi személyek.

A jogképesség az embert, ha élve születik, fogamzásának időpontjától illeti meg, és a halállal szűnik meg (*Ptk. 2:2 §*). A jogi személyek jogalanyisága abból a fikcióból ered, hogy a jogalkotó a természetes személyek jogalanyisága mellett a jogok és kötelezettségek hordozásának lehetőségével ruház fel olyan vagyontömeget, amely saját nevében jogokat szerezhet, kötelezettséget vállalhat, így különösen tulajdont szerezhet, szerződést köthet, pert indíthat és perelhető. A vagyontömeg azáltal keletkezik, hogy a vagyon elkülönül a tagok vagyontól, kikerül azok rendelkezése alól és átkerül a tagoktól elkülönült szervezethez. Az így létrejött társas magántulajdonnak biztosít a jogalkotó jogképességet, s így következik be az adott szervezet jogi személlyé válása. A jogi személyek jogképességének köre az ember jogképességéhez hasonlóan abszolút. Ez azt jelenti, hogy a jogi személyeket is megilletik mindazok a jogok és kötelezettségek, mint ami a természetes személyeket, kivéve, amelyek jellegüknél fogva csak az emberhez köthetők (pl. végrendelkezés joga).

A jogi személy ismérvei tehát minden esetben az alapítótól elkülönített vagyontömeg, amely függetlenül az alapítótól önálló életre kel, azáltal, hogy kialakítja a szervezetét, szervezeti képviselője által jogokat és kötelezettségeket szerezhet (*Ptk. 3:1. §*).

Ha a jogi személyek tevékenysége nyereségszerzésre irányul, akkor ezeket

profitorientált szervezeteknek nevezzük. Ha a tevékenység elsődleges célja nem a nyereségszerzés, vagy ha a képződött nyereségből a tagok nem jogosultak részesedésre, akkor ezek az ún. non-profit szervezetek (non-profit gazdasági társaság, egyesület, köztestület, alapítvány, párt).

A jogi személy létrejötte mindig megkívánja az állami elismerést. Az elismerés jogi eszköze a nyilvántartásba vétel. Nyilvántartást végez a cégbíróság (cégek), a törvényszék (társadalmi szervezetek, alapítvány) és a Magyar Államkincstár (költségvetési szervek).

Cégeknek nevezzük azokat a jogalanyokat, amelyek a cégnyilvántartásba történő bejegyzéssel, üzletszerű gazdasági tevékenység folytatása céljából jönnek létre. E körbe soroljuk a gazdasági társaságok mellett a szövetkezetet, az egyesülést, a vízgazdálkodási társulatot, az erdőbirtokossági társulatot, a végrehajtó irodát, a közjegyzői irodát, az egyéni céget, az európai gazdasági egyesülést, az európai részvénytársaságot, az európai szövetkezetet, a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepét és a külföldi székhelyű vállalkozás közvetlen kereskedelmi képviselőjét (*Ctv. 2. §*).

II. A természetes személyek vállalkozási tevékenysége

1. Az egyéni vállalkozás

1.1. Az egyéni vállalkozás fogalma

A 2009. évi CXV. tv. az egyéni vállalkozásról és az egyéni cégről (továbbiakban: Evt.) azokat a magánszemélyeket tekinti egyéni vállalkozónak, akik az egyéni vállalkozói nyilvántartásban szerepelnek. Azon magánszemélyek, akik üzletszerűen – rendszeresen, nyereség- és vagyonszerzés céljából, saját kockázatvállalás mellett – gazdasági tevékenységet kívánnak folytatni, erre egyéni vállalkozóként jogosultak.

1.2. Az egyéni vállalkozás alapításának feltételei

Egyéni vállalkozás, mint vállalkozási forma a belföldi és a külföldi (önálló vállalkozók) természetes személyek gazdasági tevékenysége. A természetes személyek közül saját név alatt jogokat szerezni és kötelezettséget vállalni csak a cselekvőképes személyek tudnak, ezért egyéni vállalkozást is csak a cselekvőképes természetes személyek folytathatnak.

A magyar állampolgárok mellett a jogszabály biztosítja az egyéni vállalkozás lehetőségét az Európai Unió tagállamai, illetve az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más államok állampolgárai számára is. Hasonlóképpen lehet egyéni vállalkozó a harmadik országbeli állampolgárok közül a bevándorolt, letelepedett jogállású, a tartózkodási engedéllyel rendelkező személy, valamint a humanitárius célból kiadott tartózkodási engedéllyel rendelkező befogadott és hontalan (*Evt.* 3. §).

További lényeges feltétel, hogy az egyéni vállalkozás alanyai ne legyenek kizárva az egyéni vállalkozás gyakorlásából (kizáró okok).

a) Büntetőjogi kizáró okok:

Nem lehet egyéni vállalkozó bűncselekmény elkövetése miatt,

- az ítélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesülésig az, akit 2013. 06. 30-ig gazdasági, vagyon elleni vagy közélet tisztasága, nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmény miatt jogerősen végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, vagy
- az ítélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesülésig az, akit a Btk. (2012. évi C. tv.) szerint, korrupciós, vagyon elleni erőszakos, vagyon elleni, szellemi tulajdon elleni, pénz és bélyegforgalom biztonsága elleni, költségvetést károsító, pénzmosás, gazdálkodás rendjét sértő, fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő, tiltott adatszerzés és az információs rendszer elleni bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, vagy
- akit egyéb szándékos bűncselekmény miatt egy évet meghaladó végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték.

b) Felelősségelhalmozás tilalmához kapcsolódó kizáró okok:

Fontos hitelezővédelmi szabály, hogy ugyanazzal a vagyontömeeggel egyidejűleg csak egy helyen lehet korlátlan felelősséget vállalni, s mivel az egyéni vállalkozó felelőssége korlátlan, ennek értelmében nem hozhatja létre olyan magánszemély, aki már máshol korlátlan felelősséget vállalt. Ebből a követelményből adódóan nem lehet egyéni vállalkozó az, aki egyéni cégnek a tagja vagy gazdasági társaságnak korlátlanul felelős tagja, azaz közkereseti társaság tagja vagy betéti társaság beltagja.

A gazdasági tevékenység a feltételek megléte esetén alanyi jogon gyakorolható.

Az egyéni vállalkozó nyilvántartásba vételét a Nemzeti Adó,- és Vámhivatal (NAV) látja el.

A bejelentés ingyenes. Bejelentkezés vagy elektronikus úton, ügyfélkapun keresztül az e célra rendszeresített elektronikus űrlapon történik, vagy személyesen a NAV előtt (*Evt. 4. §*).

Az űrlap megfelelő kitöltését követően a NAV haladéktalanul, automatikusan nyilvántartásba veszi és a nyilvántartási szám megküldésével értesíti a bejelentőt, aki ettől kezdve egyéni vállalkozó és a Központi Statisztikai Hivatalt (egyablakos ügyintézés). Az egyéni vállalkozás létrehozásához - ellentétben a cégalapítással – jogi képviselő közreműködésére nincs szükség, illetőleg induló vagyont sem kell a vállalkozás rendelkezésére bocsátani.

1.3. Az egyéni vállalkozói tevékenység tartalma

Az egyéni vállalkozó gazdasági tevékenysége során az „egyéni vállalkozói” megjelölést vagy rövidítését „e.v.”, továbbá nyilvántartási számát neve (aláírása) mellett minden esetben köteles feltüntetni

Egyéni vállalkozó egyéni vállalkozóként csak egy vállalkozást alapíthat, de ennek birtokában több, egymástól akár teljesen eltérő tevékenységet is folytathat és több telephelyet, fióktelepet (üzletet, termelő-, szolgáltató egységet) tarthat fenn.

Az egyéni vállalkozó tevékenységét a nyilvántartásba vételt követően kezdheti meg.

Ha a tevékenység folytatása szakhatósági engedélyhez kötött, akkor a kezdés csak az erre vonatkozó engedély beszerzését követően lehetséges. Képesítéshez kötött tevékenységet az egyéni vállalkozó csak akkor folytathat, ha a jogszabályokban meghatározott képesítési követelményeknek megfelel, vagy a tevékenység folytatásában van olyan személyes közreműködő, akit az egyéni vállalkozó határozatlan időre foglalkoztat és rendelkezik az előírt képesítéssel.

Az egyéni vállalkozó köteles személyesen közreműködni a tevékenység gyakorlásában, amely jelentheti a ténylegesen végzett szakmai munkát, de megvalósulhat a vállalkozás szervezésén, vezetésén, irányításán keresztül is. Az egyéni vállalkozó megszorítások nélkül jogosult vállalkozásában alkalmazottat foglalkoztatni.

Az egyéni vállalkozó tevékenységéből eredő kötelezettségeiért teljes vagyonával, korlátlanul felel. Ez azt jelenti, hogy bár számvitelileg elkülönül egymástól az egyéni vállalkozás vagyona és az alapító természetes személynek a magánvagyonára, de jogi értelemben ilyen jellegű elkülönítés nincsen. Amennyiben az egyéni vállalkozás fennálló tartozására végrehajtást vezetnek, úgy annak kielégítésére a természetes személy teljes vagyona fedezetet nyújt.

Az egyéni vállalkozó jogosult arra, hogy tevékenységét legalább egy hónapig és legfeljebb öt évig szüneteltesse. A szünetelés bejelentését követően, annak tartama alatt az egyéni vállalkozó tevékenységet nem végezhet, vállalkozáshoz kötődő új jogosultságot nem szerezhethet, új kötelezettséget nem vállalhat. A tevékenység a folytatás bejelentésével bármikor folytatható.

1.4. Az egyéni vállalkozás megszűnése

Megszűnik az egyéni vállalkozói tevékenység gyakorlásának joga:

- a bejelentés napján, ha az egyéni vállalkozó bejelenti a tevékenység megszüntetését;
- az egyéni vállalkozó egyéni céget vagy korlátolt felelősségű társaságot alapít, a cégbejegyző határozat jogerőre emelkedésének napját megelőző napon, vagy ha az egyéni vállalkozó átruházással megszerezte az egyéni cég vagyoni betétjét, az átruházás napján;
- az egyéni vállalkozó halála napján;

- az egyéni vállalkozó cselekvőképességének korlátozását, vagy cselekvőképtelenségét kimondó bírósági határozat jogerőre emelkedésének napján;
- az adóhatóság törölte az egyéni vállalkozó adószámát.
- A hatóság megtiltja a vállalkozói tevékenység folytatását, ha a tevékenység folytatásával kapcsolatosan kizáró ok áll fenn, vagy a szünetelés kezdőnapját követően két év eltelt.

Az egyéni vállalkozó halála esetén az egyéni vállalkozó özvegye, özvegy hiányában, vagy annak egyetértésével örököse jogosult az egyéni vállalkozói tevékenységet továbbfolytatni, ha ezt az ok bekövetkeztétől számított 90 napon belül bejelenti. Hasonlóképpen, ha az egyéni vállalkozó cselekvőképességének korlátozását, vagy cselekvőképtelenségét kimondó bírósági határozat esetén az egyéni vállalkozó nevében és javára törvényes képviselője az egyéni vállalkozást folytathatja, ha ezt a határozat jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül bejelenti.

2. Egyéni cég

2.1. Az egyéni cég fogalma

Az egyéni cég az egyéni vállalkozói nyilvántartásban szereplő természetes személy által alapított, jogi személyiséggel nem rendelkező jogalany, amely a cégnyilvántartásba történő bejegyzéssel jön létre. Az egyéni cég jogképes, cégneve alatt jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat, így különösen tulajdont szerezhet, szerződést köthet, pert indíthat és perelhető.

2.2. Az egyéni cég alapítása

Az egyéni cégnek kizárólag egy tagja (alapítója) lehet. Egy természetes személy kizárólag egy egyéni cég tagja (alapítója) lehet.

Az egyéni cég alapításához közjegyző által készített közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalt alapító okiratra van szükség, amelyet a tagnak (alapítónak) alá kell írnia. Az alapító okirat a Ctv. mellékletét képező szerződésminta megfelelő kitöltésével is elkészíthető. Az egyéni cég a cégnyilvántartásba való bejegyzésével, a bejegyzés napján jön létre.

Az egyéni cég elnevezést (vagy annak ec. rövidítését) az egyéni cég nevében fel kell tüntetni.

2.3. Az egyéni cég vagyona és felelősségi szabályai

Az egyéni cég az alapító okiratban meghatározott jegyzett tőkével alakul. Ha az egyéni cég jegyzett tőkéje a kettőszázezer forintot meghaladja, a jegyzett tőke pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulásból (apport) állhat. Ha az egyéni cég jegyzett tőkéje a kettőszázezer forintot nem haladja meg, a jegyzett tőke csak pénzbeli hozzájárulás lehet. A pénzbeli és a nem pénzbeli hozzájárulást az alapításakor rendelkezésre kell bocsátani.

Az egyéni cég kötelezettségeiért elsősorban az egyéni cég felel vagyonával. Ha az egyéni cég vagyona a követelést nem fedezi, a tag saját vagyonával korlátlanul felel (korlátlan, mögöttes felelősség).

A felelősségelhalmozás tilalmára tekintettel az egyéni cég és tagja nem lehet gazdasági társaságban korlátlanul felelős tag.

2.4. Az egyéni cég működése

Az egyéni cég tagja dönt mindazon kérdésekben, amelyeket az egyéni cégre vonatkozó jogszabály a legfőbb szerv hatáskörébe utal.

Az egyéni cég ügyvezetését vezető tisztségviselő vagy az egyéni cégben fennálló tagsági jogviszony keretében a tag látja el.

Egyéni cég vagyoni betétje kizárólag egyéni vállalkozóra ruházható át.

A tag halála esetén özvegye, özvegy hiányában vagy annak egyetértésével örököse (örökösei), illetve a tag cselekvőképzetelenségét vagy cselekvőképességének korlátozását kimondó bírósági határozat esetén a tag nevében és javára eljárva törvényes képviselője az egyéni cég tagjává válhat, feltéve, hogy e törvényben meghatározott valamennyi feltételnek megfelel és ezt a szándékát a cégbíróságnak az ok bekövetkeztétől számított harminc napon belül bejelenti (*Evt. 17.§*).

2.5. Az egyéni cég átalakulása és megszűnése

Az egyéni cég gazdasági társasággá alakulhat át. Az átalakulás során az egyéni cég köteles a számvitelről szóló törvény átalakulásra vonatkozó előírásait megfelelően alkalmazni.

Az egyéni cég megszűnik, ha:

- az alapító okiratban meghatározott időtartam eltelt vagy más megszűnési feltétel megvalósult,
- elhatározza jogutód nélküli megszűnését,
- elhatározza jogutódlással történő megszűnését (átalakulását),
- a cégbíróság megszűntnek nyilvánítja,
- a cégbíróság hivatalból elrendeli törlését,
- a bíróság felszámolási eljárás során megszünteti.

Az egyéni cégre - az egyéni vállalkozással ellentétben - a felszámolás, a végelszámolás és a csődeljárás szabályait alkalmazni kell (*Cstv. 3. § (1) bek.*).

3. Mezőgazdasági vállalkozók

Mezőgazdasági termelő az a természetes személy, akik nem egyéni vállalkozóként és nem nyilvántartott őstermelőként folytat mezőgazdasági tevékenységet.

Mezőgazdasági termelő a nyilvántartásban szerepelhet,

- *mezőgazdasági őstermelőként,*
- *őstermelők családi gazdaságának tagjaként.*

Őstermelői tevékenységnek minősül a növénytermesztés, kertészet, állattartás, állattenyésztés, halgazdálkodás, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás. Az őstermelő az őstermelői tevékenység mellett végezhet egyéb *kiegészítő tevékenységet* (falusi és agroturizmus, kézművesipari tevékenység, takarmány-előállítás, élelmiszer előállítása stb., de adózás szempontjából ez csak abban az esetben fog az őstermelő bevételének minősülni, ha az ebből származó éves bevétel nem haladja meg az őstermelői tevékenység bevételének a negyedét.

Mezőgazdasági őstermelő az Agrárkamara által nyilvántartásba vett, 16. életévét betöltött természetes személy, aki saját gazdaságában folytat őstermelői tevékenységet. A saját gazdaság azt jelenti, hogy a magánszemélynek rendelkezési joga kell, hogy legyen saját vagy bérelt eszközei, a termelés szervezése, a termelés eredményének felhasználása felett.

Az őstermelők családi gazdaságát, mint termelési közösséget, legalább két egymással hozzátartozói láncolatban álló mezőgazdasági őstermelő hozza létre. A hozzátartozói láncolat a családi gazdaság képviselőjének személyéhez viszonyítottan, az egymással hozzátartozónak minősülő személyeket (Ptk. 8:1.§ (1) bek.2. pont) és ezen személyek hozzátartozóinak körét jelenti. Az őstermelők családi gazdaságának létrehozásáról szóló szerződést az Agrárkamara hagyja jóvá, a tagok a közös gazdasági tevékenység végzésében személyes közreműködnek, a tevékenység nyereségét (esetleges veszteségét) egymás között a szerződésüknek megfelelően osztják fel. Ha az őstermelők családi gazdasága tagja meghal

vagy bejelenti kilépését, vagy törlik az őstermelői nyilvántartásból vagy a hozzátartozói kapcsolat megszakad, a tagsági viszony megszűnik és ezzel a taggal el kell számolni.

A mezőgazdasági vállalkozások kapcsán szót kell ejteni a *családi mezőgazdasági társaságról*. Ebben az esetben azonban már nem természetes személyről, hanem jogi személyről van szó, ugyanis családi mezőgazdasági társaság vagy gazdasági társaság, vagy szövetkezet, vagy erdőbirtokossági társaság formában működhet. A családi mezőgazdasági társaság szintén kizárólag őstermelői tevékenységet, illetve kiegészítő tevékenységet végez és legalább kettő tagja egymással hozzátartozói láncolatban áll. A családi mezőgazdasági társaságot a cégbírósági bejegyzést követően az Agrárkamara is nyilvántartásba veszi.

4. Az adószámos magánszemélyek

Adóköteles vállalkozási tevékenység (rendszeres és / vagy üzletszerű bevételszerző tevékenység) főszabály szerint csak adószám birtokában folytatható (adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. Tv. (Art) 16. § (2) bek.).

Ezen jogszabályhely lehetőséget ad arra, hogy a magánszemély adószámot kiváltva **(adószámos magánszemélyként)** folytathasson egyéni vállalkozásnak nem minősülő gazdasági tevékenységet.

Az adószámos magánszemély tevékenysége általában nem napi rendszerességű, jellemzően munkaviszony melletti tevékenység. Különösen jellemző tevékenységek e formában az ingóság bérbeadása, szellemi tevékenységek (könyvírás, zeneszerzés, előadóművészet), magánóraadás, megbízási jogviszony alapján végzett tevékenységek stb.

Az ilyen tevékenységből származó bevételek az 1995. évi CXVII. tv. (SZJA) a magánszemély önálló tevékenységből származó bevételének minősülnek és ennek szabályai alapján történik az adózásuk is.

III. A gazdasági társaságok közös szabályai

1. A gazdasági társaság fogalma

A gazdasági társaságok üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására, a tagok vagyoni hozzájárulásával létrehozott, jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások, amelyekben a tagok a nyereségből közösen részesednek, és a veszteséget közösen viselik. (*Ptk.* 3:88. §)

2. A társasági jog alapelvei

2.1. Társulási és vállalkozási szabadság elve

Az Alaptörvénybe foglalt alkotmányos alapelveként került megfogalmazásra a társulási és vállalkozási szabadság elve, amely azt jelenti, hogy bármely jogalany (természetes személy és jogi személy) bármilyen gazdasági társaságot alapíthat (*Szikora 2019*). A gazdasági társaságok tekintetében formakényszer érvényesül, azaz csak a törvény szerinti formában létesíthetők, így közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság vagy részvénytársaság formájában alapíthatóak (*Vékás 2013*).

2.2. Társult tagok egyenlőségének elve

Gazdasági társaság alapításához – a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság kivételével – legalább két tag szükséges.

Gazdasági társaságot üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására külföldi és belföldi természetes és jogi személyek alapíthatnak, ilyen működő társaságba tagként beléphetnek, társasági részesedést (részvényt) szerezhetnek.

Az alanyi kör esetenként azonban korlátok közé szorul, amely elsősorban a felelősségghalmozódás kizárását hivatott szolgálni, ugyanis egy személy ugyanazzal a vagyontömeeggel egyidejűleg csak egy helyen vállalhat korlátlan felelősséget (*Miskolci Bodnár 2019*). Ennek megfelelően

- természetes személy egyidejűleg csak egy gazdasági társaságban lehet korlátlanul felelős tag,
- egyéni vállalkozó nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja.
- Közkereseti társaság és betéti társaság nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja (közvetett felelősségghalmozás)
- Kiskorú személy nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja (*Ptk. indoklása*).

Azokban a gazdasági társaságokban, ahol a tagi felelősség korlátozott, bármely jogalany korlátozás nélkül létesíthet tagsági jogviszonyt.

2.3. Cégbejegyzés, cégnyilvánosság elve, bírósági kontroll elve

Valamennyi gazdasági társaság létrehozása cégbírósági bejegyzéshez kötött, a cégek adatait mindenki számára megismerhető módon a cégbíróság által vezetett cégnyilvántartás biztosítja. A cégiratokat bárki ingyenesen megtekintheti, azokról feljegyzéseket készíthet.

A cégnyilvántartás cégjegyzékből, a cégjegyzékben szereplő adat igazolására szolgáló mellékletekből (társasági szerződés, elfogadó nyilatkozatok, aláírási címpéldány aláírás-minta, ügyvédi meghatalmazás) és egyéb olyan okiratokból (vagyonmérleg, vagyonleltár) áll, amelyeknek benyújtására törvény kötelezi a társaságot. A cégiratokat bárki *ingyenesen megtekintheti*, azokról feljegyzéseket készíthet.

A cégbíróság kérelemre közhiteles igazolásokat állít ki a cégek cégadatairól. Cégmásolat, amely a cégjegyzék valamennyi fennálló és törölt adatát, a cégkivonat csak a fennálló adatokat, a cégbizonyítvány pedig a kérelemnek megfelelően egyes fennálló vagy törölt adatot tartalmaz. Hiteles másolat kérhető a cégnyilvántartásban szereplő mellékletekről (*Ctv. 12.§*).

A cég adatait nem csak a cégnyilvántartás tartalmazza, hanem azok hivatalos lapban is megjelennek. A Cégközlöny az Igazságügyi Minisztérium hivatalos lapja, amely a cégjegyzék adatait, változásait, a cégekkel kapcsolatos közleményeket elektronikus formában napi feltöltéssel jelenteti meg.

A cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárás lefolytatása, a cégjegyzék adatairól és a cégiratokról tájékoztatás nyújtása a törvényszékek cégbíróságának hatásköre. A cégbíróság gyakorolja a cégek felett a törvényességi felügyelet is.

3. A társasági szerződés tartalma

A gazdasági társaság alapítása megköveteli a létesítő okirat írásba foglalását. A létesítő okiratok elnevezése társasági formánként változó. Gazdasági társaság főszabály szerint társasági szerződéssel, egyszemélyes korlátolt felelősségű társaság esetében alapító okirattal, részvénytársaság esetén pedig alapszabállyal jön létre. A létesítő okiratot valamennyi tagnak alá kell írnia. A létesítő okiratot közjegyző által készített közokiratba, vagy ügyvéd, illetve az alapító jogtanácsosa által ellenjegyzett magánokiratba kell foglalni (*Ptk. 3:95.§*).

Valamennyi gazdasági társasági forma esetén (kivéve a nyilvánosan működő részvénytársaság, amely nyilvános alapítással nem is jöhet létre) a létesítő okirat szerződésminta megfelelő kitöltésével is elkészíthető. Az ellenjegyzés ebben az esetben is kötelező. Szerződésminta alkalmazása esetén a létesítő okirat tartalmát csak a szerződésmintában foglalt rendelkezések alkotják. Ennek előnye, hogy a cégbíróság egyszerűsített cégeljárás keretében 1 munkanapon belül bírálja el a bejegyzési kérelmet, míg az általános cégbejegyzési eljárás határideje 15 munkanap (Szikora 2018).

A létesítő okirat kötelező tartalmi elemei a következők:

f) cégnév

A cég saját neve alatt szerzi a jogokat, vállalja a kötelezettségeket. A társaság cégnevének az ország területén bejegyzett minden más cég elnevezésétől egyértelműen különböznie kell (cégkizárólagosság elve). Az elnevezésnek tükröznie kell a cég alapvető tevékenységét és tényleges formáját, nem kelthet olyan látszatot, ami ezzel ellentétes, megtévesztő (cégvalódiság elve).

A cégnév tartalmazza legalább a vezérszót és a társaság cégformáját. A vezérszó alapján történik a cég azonosítása, más, vagy hasonló tevékenységű cégtől való megkülönböztetése. A vezérszó idegen nyelvű elnevezés, rövidítés és mozaikszó is lehet, amelyet latin betűkkel kell feltüntetni. A vezérszón kívül lehetőség van tevékenységre utaló megjelölést (pl. kereskedelmi vagy szolgáltató) is alkalmazni, de ebben csak a magyar helyesírás szabályainak megfelelően írt magyar szavak szerepelhetnek (cégszabotosság elve).

A cég használhat rövidített nevet is, amely a vezérszót teljes egészében és a társasági forma rövidítését tartalmazza (*Ctv. 3-6. §*).

A cégnévben a cég non-profit jellegét a cégforma megjelölése előtt fel kell tüntetni, a közhasznú szervezeti minőség pedig feltüntethető.

Bizonyos esetekben a cégnév toldatot köteles viselni, „bejegyzés alatt” („b.a.”), „végelszámolás alatt” („v.a.”), „csődeljárás alatt” („cs.a.”), „felszámolás alatt” („f.a.”), „kényszertörlesztés alatt” („kt.a.”).

f) székhely, telephely, fióktelep

A társaság székhelye a társaság bejegyzett irodája, ami a cég levelezési címe. A székhelyet cégtáblával kell megjelölni. Ha a társaság székhelye nem azonos a központi ügyintézés helyével (ami a döntéshozatal helye), akkor a központi ügyintézés helyét is fel kell tüntetni. A létesítő okirat a társaság székhelyen kívül is folytatott tevékenység megjelöléseként tartalmazhatja a társaság telephelyét és fióktelepét. Telephely a székhelyen kívüli tevékenység gyakorlásának címe, amely a székhellyel azonos közigazgatási egységben (város) történik, míg a fióktelep a székhelytől elkülönült közigazgatási helyen lévő telephelyet jelenti (*Ctv. 7.§*).

Cég székhelye, telephelye és fióktelepe olyan ingatlan lehet, amely a cég tulajdonát képezi, vagy amelynek használatára a cég jogosult.

f) tagok neve (cégneve)

Valamennyi esetben meg kell adnia a tagok azonosító adatait, a csendes társaság a magyar jogban nem ismert.

f) tevékenységi kör

A gazdasági társaság által végzett tevékenységi körök feltüntetése kötelező. A társaság bármilyen gazdasági tevékenységet folytathat, amit jogszabály nem tilt vagy korlátoz, és amit a társaság az adóhatóságnak bejelent. A gazdasági társaságok tevékenységüket esetenként csak hatósági engedély birtokában kezdenek meg, illetve végezhetik (tevékenységi kör gyakorlásához szükséges engedély).

Képesítéshez kötött tevékenységet a társaság csak akkor folytathat, ha e tevékenységben személyesen közreműködő tagjai, munkavállalói, illetve a társasággal kötött polgári jogi szerződés alapján a társaság javára tevékenykedők közt legalább egy olyan személy van, aki a képesítési követelményeknek megfelel (*Ptk. 3:97.§*).

e) társaság jegyzett tőkéje, az egyes tagok vagyoni hozzájárulásának mértéke, rendelkezésre bocsátásának módja és ideje

A társaság alapításához minden tagnak vagyoni hozzájárulást kell teljesíteni. Egyes társasági formáknál nincs előírt tőkeminimum (de valamennyi vagyont akkor is a társaság rendelkezésére kell bocsátani), más esetben van összegszerű tőkeminimum, mint például a korlátolt felelősségű társaságnál 3.000.000.-Ft, zártkörűen működő részvénytársaság esetén 5.000.000.- Ft, nyilvánosan működő részvénytársaság esetén 20.000.000.- Ft.

A társaság tagja főszabály szerint a jogi személy tartozásaiért nem felel, a jogi személy kötelezettségeiért saját vagyonával köteles helytállni. Kivéve azon gazdasági társaságokat, ahol a tag felelőssége a jogszabály erejénél fogva korlátlan, így a közkereseti társaság tagja és a betéti társaság beltagja esetén.

A vagyoni hozzájárulás formája lehet pénzbeli, vagy nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás, azaz az apport. A tagok által teljesített vagyoni hozzájárulás összessége a társaság jegyzett tőkéje (ez számviteli fogalom). A jegyzett tőke elnevezése a korlátolt felelősségű társaság esetén törzstőke, a részvénytársaság esetén az alaptőke.

Az apport tárgya lehet bármilyen forgalomképes, vagyoni értékkel bíró dolog (ingó és ingatlan), vagyoni értékű jog, valamint az adós által elismert vagy jogerős bírósági határozaton alapuló követelés is. A tag munkavégzése vagy más személyes közreműködése, illetve szolgáltatásra irányuló kötelezettségvállalása nem képezheti apport tárgyat (*Fézer-Károlyi-Petkó-Törő 2014*).

Az apportot szolgáltató tag az apport szolgáltatásával egyidejűleg megjelöli az apport értékét is. A valós érték meghatározását segítik az apport szolgáltatással kapcsolatos felelősségi szabályok.

Az apportot szolgáltató tagtól a jogi személy öt éven belül követelheti a különbözetet, ha az apport szolgáltatáskori értéke nem éri el a létesítő okiratban megjelölt értéket (túlértékelés tilalma).

A létesítő okiratnak rendelkezik a vagyoni hozzájárulás módjáról (például a társaság házipénztárába, vagy bankszámlájára történik a teljesítés), illetve a rendelkezésre bocsátás idejéről.

f) társaság képvisellete, a cégjegyzés

A társaság képviselétére a törvény erejénél fogva a vezető tisztségviselők jogosultak. A képviseleti jog részeként értelmezhető a cégjegyzési jog, amely a cég írásbeli képviselétére, a cég nevében történő aláírásra való jogosultságot jelenti.

A cégvezető a társaság olyan munkavállalója, akit a társaság legfőbb szerve a vezető tisztségviselő munkájának segítése érdekében általános hatáskörű

képviselési jogosultsággal ruház fel. A cégvezető önállóan, de a vezető tisztségviselő rendelkezései szerint végzi feladatát, az utasításait köteles betartani és végrehajtani.

A cégjegyzés módja szerint lehet önálló, amikor a cégjegyzésre jogosultak, ha többen is vannak, egyedül jogosultak a cég nevében eljárni. Együttes cégaláírási jog esetén a képviselők közül legalább két képviselési joggal rendelkező személy együttes aláírására van szükség.

Ugyanaz a személy csak egyféle módon jegyezheti a céget. Jogszerűtlen tehát az olyan kikötés, amely szerint a vezető tisztségviselő egy bizonyos értékhatárig önállóan, ezt meghaladóan pedig egy másik ügyvezetővel együttesen járhat el.

A cégjegyzésre jogosult személy és a cégjegyzés módja közjegyző által hitelesített aláírási címpéldányon vagy ügyvéd által készített aláírási mintán kerül igazolásra, és kerül a cégiratokhoz csatolásra (Ctv. 8-9.§).

4. A gazdasági társaságok alapítása

A társaság a létesítő okiratának ellenjegyzésétől kezdve a cégbírószági bejegyzésig a társaság előtársaságként működik. A cégalapítást a társasági szerződés megkötésétől számított 30 napon belül - bejegyzés és közzététel céljából – be kell jelenteni a cégbírószágnak.

Az előtársasági szak első részében, a létesítő okirat ellenjegyzéstől gazdasági társaság adószámának megállapításáig a társaság gazdasági tevékenységet nem végezhet, erre csak az előtársaság második szakaszában jogosult, amely a cégbírószág bejegyző vagy elutasító végzéséig tart. A gazdasági társaság

adószámának megállapítását követően a társaság „bejegyzés alatt” („b.a.”) toldattal köteles a cégnévben az előtársaságra utalni.

5. A gazdasági társaságok szervezete

Minden gazdasági társaság esetén legalább két szerv létrehozása kötelező, mégpedig a tagokat tömörítő stratégiai döntéshozó legfőbb szerv és az operatív irányítást ellátó vezető tisztségviselő(k) megválasztása, míg a legtöbb esetben opcionális az ellenőrzési feladatokat ellátó felügyelőbizottság és könyvvizsgáló alkalmazása (*Károlyi-Prugberger-Törő-Helmeczi 2015*).

5.1. A gazdasági társaságok legfőbb szerve

A gazdasági társaságok döntéshozó szerve a tagok összességéből álló legfőbb szerv. A legfőbb szerv elnevezése társasági formánként változó: tagok gyűlése (Kkt., Bt.), taggyűlés (Kft.), közgyűlés (Rt.).

A legfőbb szerv feladatai

A legfőbb szerv hatáskörébe tartozik a társasághoz kapcsolódó alapvető üzleti és személyi kérdésekben való döntéshozatal, mint például az éves beszámoló elfogadása, az éves nyereség felosztásáról (osztalék) szóló döntés, a vezető tisztségviselők, felügyelő bizottság tagjainak, könyvvizsgálójának megválasztása, társasági szerződés módosítása, jegyzett tőke felemelése és csökkentése, jogutód nélküli megszűnésről vagy átalakulásról való döntés. Egyszemélyes társaság esetén a legfőbb szerv hatáskörébe tartozó kérdésekben az alapító vagy az egyedüli tag írásban határoz.

A legfőbb szerv összehívása

A legfőbb szervet a vezető tisztségviselő írásbeli meghívó küldésével vagy közzétételével hívja össze. A meghívó tartalmazza az ülés idejét és helyszínét, a napirendi pontokat, valamint a megismételt ülés idejét.

Ha a legfőbb szerv nem volt határozatképes a megismételt legfőbb szerv ülése az eredeti napirenden szereplő ügyekben a jelenlevők által képviselt szavazati jog mértékétől függetlenül határozatképes (*Farkas-Jenovai-Nótári –Papp 2009*).

A legfőbb szerv ülése

A legfőbb szerv határozatait főszabály szerint szabályszerű összehívást követően ülésen hozza meg. A legfőbb szerv ülése nem nyilvános.

A hagyományos ülés mellett a jogszabály lehetőséget biztosít arra, hogy a tagok személyes részvétel helyett a tagsági jogaikat elektronikus hírközlő eszközök igénybevételevel gyakorolják (konferenciaülés).

Határozatképesség, határozathozatal

A gazdasági társaságok legfőbb szerve akkor határozatképes, ha a leadható szavazatok több mint felét képviselő szavazásra jogosult részt vesz.

A gazdasági társaság minden tagja jogosult személyesen vagy képviselő útján a legfőbb szerv tevékenységében részt venni.

A határozathozatal (milyen arányú többségi szavazat kell) lehet egyszerű, minősített szótöbbségű vagy egyhangú. A társaság legfőbb szervében gyakorolható szavazati jog mértéke a tag vagyoni hozzájárulásához igazodik.

A legfőbb szerv határozatait általában egyszerű szótöbbséggel (50%+1 szavazat) hozza meg. Minősített szótöbbség (75%) vagy egyhangúság (100%) szükséges a jogszabály által az egyes társasági formákra megadott esetekben (*Pázmándi 2018*).

5.2. A gazdasági társaságok ügyvezetése

A vezető tisztségviselők köre

A társaság ügyvezetését a vezető tisztségviselők látják el. Az ügyvezetés alapvetően kétirányú. Egyrészt magába foglalja a társaság belső irányítását (üzletvezetés), amely az operatív irányítást, a szervezeti működtetését, a döntéshozatalt foglalja magába, másrészt pedig a társaság külső irányítását (képviselő) harmadik személyekkel szemben, valamint bíróságok és más hatóságok előtt.

Az egyes társasági formáknál a Ptk. a vezető tisztségviselőket eltérő elnevezéssel illeti: így ügyvezető(k) vezeti(k) a közkereseti társaságot, a betéti társaságot és a korlátolt felelősségű társaságot, míg a részvénytársaság ügyvezetését az igazgatóság – mint testület - látja el.

Zártkörűen működő részvénytársaság esetében egyszemélyes vezetés lehetősége is adott azáltal, hogy az igazgatóság jogait vezérigazgató gyakorolhatja. A vezető tisztség ellátása a részvénytársaság igazgatósága esetén testülethez kötött, míg egyéb esetekben személy(ek)hez kapcsolódó.

A nyilvánosan működő részvénytársaság alapszabálya úgy is rendelkezhet, hogy igazgatótanács látja el egységesen az ügyvezetési és ellenőrzési funkciókat (egységes irányítási rendszerű részvénytársaság).

A vezető tisztségviselő tevékenysége elsődlegesen mindazon döntések meghozatala, amelyek nem tartoznak a társaság legfőbb szervének a hatáskörébe. Idetartozik többek között a bejelentési kötelezettség a cégbíróság felé, felvilágosítás adása a tagok részére, munkáltatói jogok gyakorlása (Csőke 2015).

Vezető tisztségviselővel szembeni kizáró okok, összeférhetlenségi szabályok
Vezető tisztségviselő cselekvőképes, nagykorú természetes személy vagy jogi személy lehet. Nem lehet vezető tisztségviselő, akit bűncselekmény

elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztés büntetésre ítélték, akit a vezetői tisztség gyakorlásától jogerősen eltiltottak (kizáró ok).

A vezető tisztségviselők a gazdasági társaság ügyvezetését a társaság érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek ellátni. Ennek érvényre jutása érdekében nem szerezhet társasági részesedést (részesedésszerzés korlátozása), illetve nem lehet vezető tisztségviselő olyan gazdasági társaságban, amely főtevékenységként ugyanolyan gazdasági tevékenységet folytat, mint az a társaság, amelyben vezető tisztségviselő (*Fézer-Károlyi-Petkó-Törő 2014*).

A vezető tisztségviselői jogviszony tartalma

A társaság első vezető tisztségviselőit a létesítő okiratban kell kijelölni, a továbbiakban pedig a tulajdonosokból álló legfőbb szerv választja őket. A vezető tisztségviselőket határozott időre, de legfeljebb öt évre lehet megválasztani, illetve megbízatásuk szólhat határozatlan időtartamra is.

A vezető tisztségviselő tisztségét munkaviszonyban vagy megbízási jogviszonyban láthatja el. A megbízási időtartamának lejártja után a vezető tisztségviselők (akár többször is) újraválaszthatóak (*Kiss 2015*).

A vezető tisztségviselői feladat bizalmas jellegéből következően a társaság belső működése körében a társasággal, illetve annak testületeivel, valamint más tisztségviselőkkel kapcsolatos feladatait csak személyesen látható el, s e téren semmilyen képviseletnek nincs helye (*Dzsula 2015*).

A vezető tisztségviselő szükségszerűen nagyfokú önállósággal rendelkezik ügyvezetési feladatai ellátása során, amelyhez szigorú felelősségi szabályok kapcsolódnak. A vezető tisztségviselő e minőségében sem a társaság, sem tagok által nem utasítható, hatásköre nem vonható el.

A vezető tisztség és a vezető tisztségviselő tagsági viszonyával kapcsolatosan ki kell emelni, hogy a közkereseti társaság és betéti társaság esetén a vezető tisztség betöltése tagsági viszonyhoz kötött, azaz csak a társaság tagja lehet vezető tisztségviselő, míg a Kft. és Rt. esetén ilyen irányú előírás nincs (Gadó 2013).

A vezető tisztségviselői jogviszony megszűnése

A Ptk. meghatározza azokat az eseteket, amikor a vezető tisztségviselői megbízatás megszűnik. Megszűnik a vezető tisztségviselői megbízatás:

a) határozott idejű megbízatás esetén a megbízás időtartamának lejártával;

b) megszüntető feltételhez kötött megbízatás esetén a feltétel bekövetkezésével;

c) visszahívással; A jogi személy tagjai a vezető tisztségviselőt bármikor, indokolás nélkül visszahívhatják.

d) lemondással; A vezető tisztségviselő megbízatásáról a jogi személyhez címzett, a jogi személy másik vezető tisztségviselőjéhez vagy döntéshozó szervéhez intézett nyilatkozattal bármikor lemondhat. Ha a jogi személy működőképessége ezt megkívánja, a lemondás az új vezető tisztségviselő kijelölésével vagy megválasztásával, ennek hiányában legkésőbb a bejelentéstől számított hatvanadik napon válik hatályossá.

e) a vezető tisztségviselő halálával vagy jogutód nélküli megszűnésével;

f) a vezető tisztségviselő cselekvőképességének a tevékenysége ellátásához szükséges körben történő korlátozásával;

g) a vezető tisztségviselővel szembeni kizáró vagy összeférhetlenségi ok bekövetkeztével

5.2.1. A vezető tisztségviselők felelőssége

Általánosságban kijelenthető, hogy a vezető tisztségviselő ügyvezetési tevékenységét a jogi személy érdekének megfelelően, az adott helyzetben általában elvárható módon köteles ellátni. Ha ügyvezetési kötelezettségének a társaság érdekének megfelelően úgy jár el, ahogy adott helyzetben általában elvárható, akkor kártérítési felelősség nem terheli, kivéve az előtársaság szakaszában fennálló speciális felelősségét.

Másoldalról azonban a fentiek fenn nem állta esetén a vezető tisztségviselő felelősséggel tartozhat elsődlegesen a társasággal szemben, illetve a felelősségük szigorításának eredményeképpen a 3. személyekkel szemben, így különösen a hitelezőkkel szemben is.

A vezető tisztségviselő felelőssége előtársaság szakaszában

A létesítő okirat ellenjegyzése és a társaság bejegyzése közötti időszakban a vezető tisztségviselő felelőssége kétirányú, amennyiben a gazdasági társaság nyilvántartásba vételét jogerősen elutasítják, vagy a bejegyzési kérelem visszavonásra kerül.

A jogerős elutasítás illetve visszavonás azzal a következménnyel jár, hogy a jogi személy nem jön létre. Ezért az előtársaság a működését késedelem nélkül köteles megszüntetni. Ha ennek a vezető tisztségviselő által irányított társaság nem tesz eleget, az e kötelezettsége megszegésével okozott károkért a társaság vezető tisztségviselője a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint felelnek.

A jogerős elutasítás illetve visszavonás miatt az előtársaság működésének megszűnésig vállalt kötelezettségeket a létrehozni kívánt társaság rendelkezésére bocsátott vagyonból kell teljesíteni. Az ebből ki nem egyenlíthető követelésekért az alapítók harmadik személyekkel szemben

egyetemlegesen kötelesek helytállni. Ha a létrehozni kívánt gazdasági társaságnál a tag felelőssége a társaságot terhelő kötelezettségekért korlátozott volt, és a tag helytállása ellenére ki nem elégített követelések maradtak fenn, e tartozásokért harmadik személyek irányában a létrehozni kívánt gazdasági társaság vezető tisztségviselői korlátlanul és egyetemlegesen - kimentési lehetőség nélkül - kötelesek helytállni.

A vezető tisztségviselők felelőssége a társasággal szemben

A vezető tisztségviselő képviselői minőségére tekintettel a *társaság lesz felelős* azért a kárért, amelyet vezető tisztségviselője e jogkörében eljárva harmadik személynek okoz, hiszen a vezető, mint a társaság szervezeti képviselője a társaság részére szerez jogokat és kötelezettségeket.

A képviselő által megtett jognyilatkozat közvetlenül a képviseltet jogosítja és kötelezi. (Ptk. 6.11.§ (1) bek.). A vezető tisztségviselő által e jogkörében eljárva harmadik személynek okozott károkért a jogi személy felel (Ptk. 3:24§(2) bek). A megkötött ügyletért a képviselt társaságnak, mint szerződő félnek kell helytállnia a harmadik személlyel szemben, a vezető tisztségviselő felelőssége főszabály szerint csak a társasággal szemben áll fenn.

A vezető tisztségviselő az **ügyvezetési tevékenysége során a jogi személynek okozott károkért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel** a jogi személlyel szemben (Ptk. 3:24§ (1) bek).

Külön is ki kell emelni, hogy az ügyvezetési tevékenység gyakorlásával összefüggő károkozás fenti alapvető szabálya a vezető tisztségviselővel szemben akkor is érvényesül, ha a társaság ügyvezetését munkaviszonyban és nem megbízási jogviszonyban látja el. A vezető tisztségviselő felelőssége nem a jogviszonya jellegétől függ.

Aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést

- ellenőrzési körén kívül eső,
- a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és
- nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

Kártérítés címén elsődlegesen csak a szolgáltatás tárgyában keletkezett kárt köteles a vezető tisztségviselő megtéríteni. A szerződésszegés következményeként a jogosult vagyonában keletkezett egyéb károkat és az elmaradt vagyoni előnyt csak olyan mértékben kell megtéríteni, amilyen mértékben a jogosult bizonyítja, hogy a kár mint a szerződésszegés lehetséges következménye a szerződés megkötésének időpontjában előre látható volt.

Szándékos szerződésszegés esetén a jogosult teljes kárát meg kell téríteni.

A károsult kármegelőzési, kárelhárítási és kárenyhítési kötelezettségére, továbbá a közös károkozók felelősségére a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályait kell alkalmazni.

Ha többen közösen okoznak kárt, felelősségük a károsulttal szemben egyetemleges. A bíróság mellőzheti az egyetemleges felelősség alkalmazását, ha a károsult a kár bekövetkeztében maga is közrehatott, vagy ha az rendkívüli méltánylást érdemlő körülmények fennállása miatt indokolt. Az egyetemleges felelősség alkalmazásának mellőzése esetén a bíróság a károkozókat magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában marasztalja. Ha a közrehatás arányát sem lehet megállapítani, a bíróság a károkozókat egyenlő arányban marasztalja.

A károkozók a kárt egymás között magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában viselik. Ha a közrehatás arányát sem lehet megállapítani, a kárt a károkozók egymás között egyenlő arányban viselik.

A kár fogalmára és a kártérítés módjára - az e fejezetben nem szabályozott kérdésekben - a szerződésen kívül okozott károk megtérítésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy a kártérítés méltányosságból való mérséklésének nincs helye.

A jogosult kártérítési igényét a kötelezettel szemben akkor is a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint érvényesítheti, ha a kár a kötelezett szerződésen kívül okozott károkért való felelősségét is megalapozza.

A szerződésszegésért való felelősség korlátozása

A Ptk. csak a szándékosan okozott, továbbá emberi életet, testi épséget vagy egészséget megkárosító szerződésszegésért való felelősséget korlátozó vagy kizáró szerződési kikötés semmisségét mondja ki (6:152.§). Ebből következőleg véleményünk szerint nincs annak akadálya, hogy a társaság és a vezető tisztségviselő egymás közötti megállapodással – akár megfelelő ellenszolgáltatás nélkül – megállapodást kössenek a gondatlan szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség korlátozására vagy akár kizárására.

Felmentvény

A felmentvény a vezető tisztségviselő érdekét szolgálja, lényegében a társaság jogérvényesítésről lemondó nyilatkozata. Kiadását követően a vezető tisztségviselővel szemben csak akkor lehet fellépni, ha a felmentvény megadásának alapjául szolgáló tények vagy adatok valótlanok vagy hiányosak voltak.

A társaság legfőbb szerve a vezető tisztségviselő kérésére a felmentvényt a beszámoló elfogadásával egyidejűleg adja ki, amelyben megállapítja az előző üzleti évben kifejtett ügyvezetési tevékenység megfelelőségét.

Ha a vezető tisztségviselői jogviszony két egymást követő, beszámolóval foglalkozó ülés között megszűnik, a vezető tisztségviselő kérheti, hogy a legfőbb szerv következő ülésén döntsön a felmentvény kiadásáról.

A felelősség érvényesítése

A vezető tisztségviselő társasággal szembeni felelőssége esetén a károsulti pozícióban lévő *társaság jogosult a kárigényt érvényesíteni*. Erről a tulajdonosok – akik a társaságon keresztül közvetve károsodtak – a legfőbb szerv ülésén döntenek. Kártérítési perben tehát a társaság szerepel felperesként az alperes vezető tisztségviselővel szemben.

Ha a társaság legfőbb szerve elvetette vagy nem bocsátotta határozathozatalra azt az indítványt, hogy a társaság a vezető tisztségviselő ellen támasztható követelését érvényesítsék, a követelést a szavazati jogok öt százalékával rendelkező tagok a legfőbb szerv ülésétől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül a gazdasági társaság képviseletében a társaság javára maguk is érvényesíthetik. A gyakorlat alapján a perindítás költségeit a társaság előlegezi, perveszteség esetén azonban a pert indító tagok egyetemlegesen kötelesek azt a társaságnak megtéríteni.

Együttes képviseleti joggal rendelkező vezető tisztségviselők, illetve testületi ügyvezetés esetén a vezető tisztségviselők a gazdasági társasággal szembeni kártérítési felelőssége *egyetemleges*. Ha a kárt a testületi ügyvezetés határozata okozta, mentesül a felelősség alól az a tag, a döntésben nem vett részt, vagy a határozat ellen szavazott.

A vezető tisztségviselő harmadik személyekkel szembeni felelőssége

A vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel, ha a kárt szándékosan okozta (Ptk. 3:24.§(2) bek.). A károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni.

A teljes kártérítés körében a károkozó köteles megtéríteni

- a) a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést;
- b) az elmaradt vagyoni előnyt; és
- c) a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket.

A kártérítést csökkenteni kell a károsultnak a károkozásból származó vagyoni előnyével, kivéve, ha ez az eset körülményeire tekintettel nem indokolt.

A vezető tisztségviselő felelőssége a társaság megszűnését követően

- a) A társaság volt tagjaival szemben:

A gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése után a társaság vezető tisztségviselőivel szembeni kártérítési igényt - a társaság nyilvántartásból való törlésétől számított egyéves jogvesztő határidőn belül - a törlés időpontjában tagsági jogviszonyban állók érvényesíthetik. A tag a kártérítési igényt a társaság megszűnésekor felosztott vagyonból őt megillető rész arányában érvényesítheti.

- b) 3. személlyel szemben:**

Jogszerűtlen gazdálkodásért való felelősség (*wrongful trading*): Ha a gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik, a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek a társaság vezető tisztségviselőivel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, ha a vezető tisztségviselő a társaság fizetéképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket

nem vette figyelembe. Ez a rendelkezés végelszámolással történő megszűnés esetén nem alkalmazható (Ptk. 3:118.§).

5.3. A felügyelő bizottság

A tagok legalább háromtagú felügyelő bizottság létrehozását rendelhetik el azzal a feladattal, hogy az ügyvezetést a tulajdonosok részére ellenőrizze (tulajdonosi ellenőrző szerv). A felügyelő bizottság létrehozásának eldöntése a tagok hatáskörébe tartozik, azonban a törvény alapján kötelező a felügyelő bizottság létrehozása, ha:

- a nyilvánosan működő részvénytársaság dualista irányítási rendszer szerint működik;
- zártkörűen működő részvénytársaság esetén, ha a szavazati jogok legalább öt százalékával rendelkező részvényesek ezt kérik;
- bármely gazdasági társaságnál, ha a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalók létszáma éves átlagban a 200 főt meghaladja.

A felügyelő bizottság jogköre

A felügyelő bizottság a tulajdonosok számára és megbízatásából az ügyvezetés általános ellenőrzését végzi. Az ügyvezetés ellenőrzése körében felvilágosítást kérhet a vezető tisztségviselőktől, illetve a vezető állású munkavállalóktól, a társaság könyveit és iratait megvizsgálhatja, szakértővel megvizsgáltathatja. A legfőbb szerv ülésén – a vezető tisztségviselőkhöz hasonlóan – tanácskozási joggal részt vehetnek, ezért az ülésre őket is meg kell hívni. A számviteli beszámolóról a társaság legfőbb szerve csak a felügyelő bizottság erre vonatkozó írásbeli jelentésének birtokában határozhat, azonban ez a vélemény nem köti a legfőbb szervet.

5.4. Állandó könyvvizsgáló

A legfőbb szerv hatáskörébe tartozik a könyvvizsgáló megválasztása, amelyről a tagok szabadon dönthetnek, kivéve az nyrt. esetben, ahol kötelező könyvvizsgáló választása. Más társasági formánál a számviteli törvény írja elő a nettó árbevétel nagyságához (300 millió Ft felett) és a foglalkoztatottak létszámához (50 fő felett) igazodóan a kötelező alkalmazását (*Sztv. 155. §*).

A választott állandó könyvvizsgáló feladata, hogy a könyvvizsgálatot szabályszerűen elvégezze, és ennek alapján független könyvvizsgálói jelentésben foglaljon állást arról, hogy a gazdasági társaság beszámolója megfelel-e a jogszabályoknak és megbízható, valós képet ad-e a társaság vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről, működésének gazdasági eredményeiről.

Az állandó könyvvizsgáló nem nyújthat a gazdasági társaság részére olyan szolgáltatást és nem alakíthat ki olyan együttműködést az ügyvezetéssel, amely könyvvizsgálói feladatának független és tárgyilagos ellátását veszélyezteti.

Összeférhetlenségi szabály, hogy nem lehet állandó könyvvizsgáló a gazdasági társaság tagja, vezető tisztségviselője, felügyelőbizottsági tagja és e személyek hozzátartozója. Nem lehet állandó könyvvizsgáló a társaság munkavállalója e jogviszonya fennállása idején, és annak megszűnése után három évig.

Az állandó könyvvizsgálót a társaság legfőbb szervének a társaság beszámolóját tárgyaló ülésére meg kell hívni, amelyen a könyvvizsgáló köteles részt venni, de távolmaradása az ülés megtartását nem akadályozza.

IV. AZ EGYES GAZDASÁGI TÁRSASÁGOKRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK

1. Közkereseti társaság

1.1. A közkereseti társaság fogalma, alapítása

A közkereseti társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének folytatása céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek, és a társaságnak a vagyona által nem fedezett kötelezettségeiért korlátlanul és egyetemlegesen helytállnak.

A közkereseti társaság a személyegyedítő társaság alapmodelljét valósítja meg.

Tagok felelőssége

A közkereseti társaságnak a sajátossága abban áll, hogy a tagok vagyoni felelőssége a társaság tartozásaiért mögöttes, korlátlan és egyetemleges.

A mögöttség a kielégítési sorrendre utal, vagyis a társaság tartozásaiért elsősorban maga a társaság felel, és csak annak fizetése képtelensége esetén lehet a taggal szemben igényt érvényesíteni. Tehát ebből következik, hogy amennyiben fizetőképese a társaság, a hitelező a tagokkal szemben igényt nem érvényesíthet (*Vékás 2013*).

A korlátlan helytállás azt jelenti, hogy a tagok a társaság hitelezőivel szemben a magánvagyonukkal is felelősséggel tartoznak, amennyiben a társaság vagyona, mint elsődleges kielégítési alap a követelések fedezetére nem elég.

Az egyetemlegesség pedig a hitelező számára azt teszi lehetővé, hogy választása szerint léphessen fel bármely taggal szemben, s bármelyik tagtól követelheti a teljes tartozás megfizetését.

A közkereseti társaság alapítása

Közkereseti társaságot társasági szerződéssel lehet alapítani, tagjai magánszemélyek és jogi személyek egyaránt lehetnek, azonban figyelemmel kell lenni a továbbtársulási tilalmakra. A közkereseti társaság esetén a tagok felelőssége korlátlan. A felelősségelhalmozás tilalmát figyelembe véve ezért a társaság, illetve annak tagjai nem lehetnek más társaság korlátlanul felelős tagjai (másik kkt. tagja vagy bt. beltagja). Emellett kiskorú személy, illetve egyéni vállalkozó sem lehet tagja a társaságnak.

A személyes közreműködés e társasági formánál valamennyi tagnál lehetőség, de nem kötelező. Nincs tőkeminimum meghatározva a társaság alapítása kapcsán, azonban vagyon nélkül nem alapítható, mert minden tagnak kötelező vagyoni hozzájárulást teljesíteni.

1.2. A tagsági jogviszony megszűnése

Megszűnik a tagsági jogviszony:

- a) ha a tag a társasági szerződésben meghatározott vagyoni hozzájárulását felhívás ellenére nem teljesítette (ex lege megszűnés);
- b) a tagok közös megegyezésével,
- c) a tag rendes vagy rendkívüli felmondásával,
- d) a társasági részesedés átruházásával;
- e) a tag halálával vagy megszűnésével;
- f) a taggal szembeni kizáró ok vagy összeférhetlenség bekövetkeztével;
- g) a tag kizárásával;

Elszámolás a tagsági viszony megszűnése esetén

A tagsági jogviszony megszűnése esetén a volt taggal, örökösével vagy jogutódjával a társaság köteles elszámolni, kivéve, ha a társasági részesedés átruházására került sor vagy ha a tag örököse a társaságba tagként belépett.

Az elszámolás során meg kell állapítani, hogy a tagsági viszony megszűnésének időpontjában milyen forgalmi értéket képvisel a társaság vagyona, s abból a tag vagyoni hozzájárulásával arányos részt kell pénzben kifizetni három hónapon belül.

A kilépő tag felelőssége

A tagsági jogviszony megszűnése nem szünteti meg a hitelezőkkel szembeni tagi felelősséget, hiszen a kilépő tag a tagsági jogviszony megszűnésétől számított ötéves jogvesztő határidőn belül ugyanúgy felel a társaság hitelezőjével szemben fennálló, a tagsági jogviszony megszűnése előtt keletkezett tartozásáért, mint ahogy a tagsági jogviszonya fennállta alatt felelt.

1.3. A társaság szervezeti felépítése

a) A tagok gyűlése

A közkereseti társaság legfőbb szervét tagok gyűlésének nevezzük, amelynek tevékenységében való részvétel lehetőségét valamennyi tag számára biztosítani kell. A tagok döntése alapján a legfőbb szerv működhet informálisan vagy a társasági szerződésben meghatározott eljárási szabályok szerint.

A tagok gyűlése főszabály szerint kötetlen formája a tagok összejövételének, gyakorlatilag eljárási szabályok nélkül jogosult összejönni, megtartani üléseit és dönteni a társaságot érintő bármilyen kérdésben (informális működés

esetén nem kell meghívót küldeni a tagoknak, az ülésről nem vezetnek jegyzőkönyvet, nem szükséges írásba foglalni a határozatukat).

Amennyiben a tagok igénylik, a társasági szerződésben a tagok gyűlése összehívására és a határozathozatal eljárási rendjére nézve részletes szabályokat állapíthatnak meg (formális tagok gyűlése).

A tagok gyűlése hatásköre a törvényben meghatározott ügyekben való döntésre és a társasági szerződés által előírtakra terjed ki. Az általános szabályok alkalmazása mellett a társaság tagjain múlik a hatáskör meghatározása. A legfőbb szerv hatásköre tehát bővíthet a tagok döntésétől függően, mert a tagok háromnegyedes szótöbbséggel meghozott határozattal bármely kérdés eldöntését a tagok gyűlése hatáskörébe utalhatják.

A határozathozatal során valamennyi tagnak azonos mértékű szavazata van. A társasági szerződés ettől eltérően rendelkezhet, de legalább egy szavazat minden tagot megillet. A tagok gyűlése a **leadható összes szavazatszámhoz viszonyított** szótöbbséggel hozza meg határozatát. A társasági szerződés ettől eltérő rendelkezése semmis. A határozathozatal egyszerű szótöbbséggel történik, kivéve azokat a kérdéseket, amelyek esetében törvény vagy a társasági szerződés háromnegyedes szótöbbséget vagy egyhangúságot ír elő.

Háromnegyedes szótöbbséggel meghozott határozat kell a vezető tisztségviselők visszahívásához, egyhangúlag meghozott határozat szükséges a társasági szerződés módosításához, valamint a társaság átalakulásának, egyesülésének, szétválásának és jogutód nélküli megszűnésének az elhatározásához. A társasági szerződés módosítását valamennyi tagnak alá kell írnia.

b) Ügyvezetés, képviselő

A közkereseti társaság vezető tisztségviselőjének elnevezése **ügyvezető**, amely tisztség betöltése tagsági viszonyhoz kötődik. Ha a társasági szerződés eltérően nem rendelkezik, a társaság ügyvezetésére mindegyik tag időbeli korlátozás nélkül jogosult. A társasági szerződésben a tagok az ügyvezetéssel egy vagy több tagot is megbízhatnak; ebben az esetben azonban a többi tag ügyvezetésre nem jogosult.

A közkereseti társaság esetében kivételt jelent az általános szabály alól, hogy vezető tisztségviselő jogi személy is lehet. A társaság jogi személy tagja az ügyvezetést az *általa kijelölt természetes személy útján látja el*. Ilyen esetben a vezető tisztségviselőkre vonatkozó személyi és felelősségi előírásokat a jogi személy tag képviselőjére kell alkalmazni.

Az ügyvezetésre jogosult tagok mindegyike önállóan járhat el. Az ügyvezető a másik ügyvezető tervezett vagy már megtett intézkedése ellen tiltakozhat. Ebben az esetben a tagok gyűlése jogosult az intézkedés felülbírálatára. A még meg nem tett intézkedés - a halaszthatatlan intézkedés kivételével - mindaddig nem tehető meg, amíg arról a tagok gyűlése nem határoz.

A társasági szerződés úgy is rendelkezhet, hogy több ügyvezető csak együttesen járhat el. Egyetértés hiányában bármelyikük jogosult az adott kérdésben a tagok gyűlésének a döntését kérni. A halaszthatatlan intézkedéseket azonban az ügyvezetők önállóan is megtehetik. Az ilyen intézkedésről a többi ügyvezetőt haladéktalanul tájékoztatni kell.

2. Betéti társaság

A betéti társaság napjaink egyik legnépszerűbb vállalkozási formája, amely annak köszönhető, hogy tőkeminimum nélkül alapítható, s a tagok közül a kültagok a magánvagyonuk kockáztatása nélkül, korlátozott felelősséggel vesznek részt a társaságban.

A betéti társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára vagyoni hozzájárulást teljesítenek, továbbá legalább az egyik tag (**beltag**) vállalja, hogy a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségekért a többi beltaggal egyetemlegesen köteles helytállni, míg legalább egy másik tag (**kültag**) csak a társasági szerződésben vállalt vagyoni betétje szolgáltatására köteles, a társaság kötelezettségeiért nem felel.

A betéti társaságban a tagok kétféle jogállásúak, szükségszerűen legalább egy beltagnak és legalább egy kültagnak lennie kell.

A társaság beltagjainak felelőssége (hasonló a Kkt tagok helytállásához) mögöttes, korlátlan és egyetemleges (ha több beltag van).

A kültag felelőssége korlátozott, csak a társasági szerződésben meghatározott vagyoni betétje szolgáltatására köteles a társasággal szemben, a társaság kötelezettségeiért ezen túl nem felel (*Fézer, Károlyi, Petkó, Törő 2014*).

A betéti társaság szervezete

A társaság szervezeti felépítése azonos a közkereseti társaságéval. A beltag és a kültag egyaránt részt vesz a legfőbb szerv tevékenységében, a

döntéshozatalban főszabály szerint vagyoni hozzájárulásuk mértékében gyakorolhatják szavazati jogokat.

A Ptk. főszabálynak tekinti, hogy a társaság ügyvezetését a korlátlan felelősséggel rendelkező beltag(ok) látja(k) el, de a tagok a társasági szerződésben ettől eltérően a kültagot is kijelölhetik ügyvezetővé. Az azonban kizárólagos szabály, hogy az ügyvezetés tagsági jogviszonyhoz kötődik, ugyanúgy, mint a kft. esetében.

3. Korlátolt felelősségű társaság

3.1. A kft. fogalma, jellemzői

Kft. fogalma

A korlátolt felelősségű társaság olyan gazdasági társaság, mely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével (jegyzett tőkével) alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben csak törzsbetétjének szolgáltatására és a szerződésben esetleg megállapított egyéb vagyoni hozzájárulás szolgáltatására terjed ki. A társaság kötelezettségeiért – törvényben meghatározott kivétellel – a tag nem felel.

A kft. fogalmi elemei:

- A társaság jegyzett tőkéjének neve a törzstőke, amely a tagok vagyoni hozzájárulásából (törzsbetét) áll.
- A tag felelőssége a társaság tartozásaiért korlátozott, azaz törzsbetétjének és a létesítő okiratban esetlegesen megállapított egyéb vagyoni hozzájárulásának (pótbefizetés) szolgáltatásán kívül főszabály szerint nem felel a társasági vagyonból ki nem elégíthető tartozásokért.

3.2. A kft. alapítása

Személyi kör

A korlátolt felelősségű társaság tagja bármely jogalany lehet, tehát természetes személyek és jogi személyek egyaránt alapíthatják egyedül (egyszemélyes kft.) vagy másokkal közösen (társas kft.). A kft. alapítása csak zártkörű lehet, ugyanis tilos a tagokat nyilvános felhívás útján toborozni. A létesítő okirata társasági szerződés, egyszemélyes kft. esetén alapító okirat, illetve lehetőség van a szerződésmintával történő alapításra is (*Sárközy 2001*).

Vagyoni feltételek: a törzstőke és a törzsbetét szolgáltatása

A kft. törzstőkéjének minimális összege 3 millió forint, amely a megegyezik a tagok törzsbetéteinek összegével. A törzsbetét a tag vagyoni hozzájárulását jelenti, amely állhat pénzbeli vagy nem pénzbeli hozzájárulásból (apport) egyaránt. Az apport értékét a tagok maguk állapítják meg, nem szükséges könyvvizsgáló vagy más szakértő igénybe vétele. A tagok törzsbetétei különböző mértékűek lehetnek, de egyetlen tag törzsbetétje sem lehet kevesebb százezer forintnál. Minden tagnak csak egy törzsbetétje van, nincs azonban akadálya annak, hogy egy törzsbetét közös tulajdonban álljon, és így annak több tulajdonosa legyen.

3.3. Üzletrész

Az üzletrész fogalma és jellemzői

Az üzletrész kft. specifikus dolog, a törzsbetéthez kapcsolódó tagsági jogok és kötelezettségek összességéként definiálható. Az üzletrész a társaság cégnyilvántartásba vételével keletkezik.

Főszabály szerint az üzletrész mértékét a tagok törzsbetéteihez igazítva kell meghatározni.

Az üzletrész átruházása

Az üzletrész forgalomképes, szabadon átruházható. Az üzletrész átruházásával lehet a tag akaratából a tagsági jogviszonyt megszüntetni, hiszen a kft-ből felmondással kilépni nem lehet. Az átruházás szabályai attól függenek, hogy a tagok között vagy kívülálló személyre történik az átruházás.

Az üzletrész tagok közötti átruházása feltétel nélkül, szabadon történik. Ebben az esetben ugyanis nem kerül új tag a társaságba, csupán egy tag üzletrésznének az értéke növekszik.

Az üzletrész kívülálló személyre történő átruházása feltételhez kötött:

1. Csak akkor lehet az üzletrészt kívülállóra átruházni, ha az üzletrészre eső törzsbetét teljes összege befizetésre került.
2. Az elővásárlásra jogosultak nem élnek ezzel a joggal. Törvényen alapuló elővásárlási joga van a tagoknak, a társaságnak és a taggyűlés által kijelölt személynek (ebben a sorrendben). Az elővásárlási jog a jogosultakat az adásvételi szerződéssel átruházni kívánt üzletrészre illeti meg.

Az üzletrész átruházása írásbeli szerződés alapján történik. Az átruházással az átruházó tagsági jogviszonyból eredő jogai és kötelezettségei az üzletrész megszerzőjére szállnak át.

3.4. A társaság és a tagok közötti jogviszony jellemzői

A kft. tagjainak főkötelezettsége a törzsbetét szolgáltatása, azonban emellett a társasági szerződésben még két másik kötelezettség vállalásáról is rendelkezhetnek a tagok. Mellékszolgáltatás keretében a tagok személyes közreműködést vállalhatnak a társaság tevékenységében, míg a pótbefizetés a kft. veszteségének egyik rendezési formája lehet. Fontos hangsúlyozni, hogy mindkét jogintézmény csak lehetőség a társaság számára. Ha a tagok úgy döntenek, hogy élnek a mellékszolgáltatás és/vagy pótbefizetés

lehetőségével, ennek szabályait a törvényi keretek között a társasági szerződésben kell meghatározniuk.

3.5. A társaság szervezete

Taggyűlés

A kft. legfőbb szerve a taggyűlés, melyen minden tag jogosult részt venni. A taggyűlés kizárólagos hatásköre a társaság működését érintő stratégiai kérdésekre koncentrál, mint amilyen a társasági szerződés módosítása, jogutód nélküli megszűnés elhatározása, átalakulás, csődeljárás kezdeményezése, számviteli beszámoló elfogadása, az osztalék-, osztalékfelőleg fizetéséről való döntés, pótbefizetés elrendelése és visszatérítése.

A taggyűlésen a tag nemcsak személyesen, hanem meghatalmazottja útján is részt vehet. A meghatalmazást közokiratba vagy teljes bizonyítóerejű magánokiratba kell foglalni. Meghatalmazottként saját érintettsége miatt nem járhat el az ügyvezető, a felügyelő bizottság tagja és a könyvvizsgáló.

A taggyűlés akkor minősül *határozatképesnek*, ha a leadható szavazatok többsége képviselve van.

Ha nem volt határozatképes a taggyűlés, a *megismételt taggyűlés* már a megjelentek létszámára tekintet nélkül határozatképes. Az eredeti és a megismételt taggyűlés között legalább három, legfeljebb tizenöt napnak kell eltelnie.

A taggyűlés összehívása az *ügyvezető* jogköre. A taggyűlést a társaság székhelyére kell összehívni, ha a társasági szerződés másként nem rendelkezik. A tagokat meghívó útján kell értesíteni a taggyűlés időpontjáról, helyszínéről, napirendjéről és a megismételt ülés időpontjáról. A meghívókat

legalább a taggyűlés időpontja előtt 15 nappal ki kell küldeni (postai úton vagy e-mailben).

Vannak olyan vészhelyzetek, amikor a *taggyűlés összehívása kötelező*:

- a társaság saját tőkéje veszteség következtében a törzstőke felére, illetve a törvényi minimum alá csökkent, vagy
- a társaságot fizetéseketelenség fenyegeti, vagy fizetéseit megszüntette, illetve ha vagyona a tartozásokat nem fedezi.

A taggyűlés kötelező összehívásának eseteiben határozni kell valamilyen megoldásról is, amely orvosolja a kialakult helyzetet. A tagoknak dönteniük kell pótbefizetés előírásáról (ha ennek lehetőségét a társasági szerződés tartalmazza), a törzstőke leszállításáról (ha nem kerülnek ezáltal a tőkeminimum alá), átalakulásról vagy akár jogutód nélküli megszűnésről. Az elfogadott határozatot 3 hónapon belül végre kell hajtani.

Az ügyvezető köteles a tagok által hozott határozatokat a *határozatok könyvében* nyilvántartani, a taggyűlés után a hozott határozatokat köteles késedelem nélkül bevezetni.

Ügyvezető(k)

A kft. ügyvezetője a társaság belső jogviszonyait tekintve ellátja az ügyvezetési feladatokat, külső jogviszonyokban pedig **a kft. képviselét** végzi. Ügyvezetőnek a vezető tisztségviselőre irányadó szabályok betartása mellett a társaság tagjai vagy kívülálló természetes személyek is megválaszthatók. A társasági szerződés akár valamennyi tagot is felruházhatja az ügyvezetői teendők ellátásának jogával.

Az ügyvezető a társaság operatív irányítást ellátó szerve. Speciális kötelezettsége a kft. ügyvezetőjének a tagjegyzék és a határozatok könyvének vezetése.

Amennyiben a társaságnak nem maradt ügyvezetője, a taggyűlést bármelyik tag összehívhatja ügyvezető választása céljából.

3.6. Az egyszemélyes kft.

A korlátolt felelősségű társaság esetében lehetőség van a fősabály szerinti társas forma mellett egyetlen tag általi alapításra és működtetésre is.

Egyszemélyes kft. kétféleképpen jöhet létre:

1. Az eredetileg többszemélyes társaság tagjainak száma egy főre csökken, azaz valamennyi üzletrészt egy személy szerzi meg. Ebben az esetben, ha 1 éven belül nem jelentenek be új tagot, a társasági szerződést alapító okiratra kell módosítani.
2. A társaságot eredetileg egy tag alapítja.

Az egyszemélyes kft. mögöttes joganyagát a többszemélyes kft. szabályai jelentik a következő eltérésekkel:

- A létesítő okirat elnevezése alapító okirat.
- Taggyűlés nem működik, az egyetlen tag írásban közli döntéseit az ügyvezetővel.
- Amennyiben az egyedüli tag természetes személy, úgy az alapító okirat előírhatja, hogy ő jogosult az ügyvezetésre és képviselőre.
- A társaság és annak egyedüli tagja közötti szerződések csak közokiratban vagy teljes bizonyítóerejű magánokirati formában érvényesek.
- Saját üzletrészt nem szerezhethet.

A társaság többszemélyes kft.-vé alakul, ha törzstőke felemelés útján új tagokat jelentenek be, vagy az üzletrészt felosztják. Ekkor az alapító okiratot

társasági szerződésre kell módosítani. Az egyszemélyes kft. további egyszemélyes társaságot is alapíthat (*Károlyi 1999*).

4. Részvénytársaság

4.1. Az rt. fogalma és működési formája

Az rt. tipikusan a nagyvállalkozás jogi kereteit adja, jellemzően sok részvényes kis befektetéssel nagy tőke koncentrációját valósítja meg. A társaságok közül az rt. rendelkezik a legdifferenciáltabb szervezeti felépítéssel. A részvénytársaság - a társaságok közül egyedülként - a tagsági jogokról értékpapír, részvény kiállítására jogosult és köteles is egyben.

A részvényesek mobilitását eredményezi, s ugyanakkor a társaság személytelen jellegét erősíti a részvényesi jogviszony szabad, feltételhez nem kötött megszüntetése a forgalomképes részvények átruházásával.

További előnye, hogy egyszemélyes formában is működhet, valamint a részvényes felelőssége főszabály szerint korlátozott.

A részvénytársaság fogalma

Az rt. olyan jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság, amely előre meghatározott számú és névértékű részvényekből álló alaptőkével működik, és a tag kötelezettsége az rt.-vel szemben a részvény névértékének vagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki. Az rt. kötelezettségeiért – törvényben meghatározott kivétellel – a részvényes nem köteles helytállni.

A definícióból két alapvető sajátosságot kell kiemelni:

- szilárd alaptőke elve érvényesül, amelynek értelmében az összes részvény névértékének összege mindenkor megegyezik az alaptőke mértékével. Ha új részvényeket bocsátanak ki vagy részvény bevonása történik, ez szükségszerűen kihat a jegyzett tőke összegére.

- a részvényes felelőssége korlátozott, amely azt jelenti, hogy a részvényes csak az rt.-vel szemben felel a részvény értékének időben történő megfizetéséért, a hitelezőkkel szembeni egyedüli kielégítési alapot az rt. vagyona szolgáltatja, így a részvényes helytállási kötelezettsége főszabály szerint nem áll fenn.

4.2. Az rt. alapítása

Az rt. kizárólag zártkörben alapítható, működési formája azonban lehet zártkörű vagy nyilvános, amelyet a cégnévben is fel kell tüntetni „zrt.” vagy „nyrt.” rövidítéssel.

Az rt. létesítő okirata az alapszabály. A zrt. alaptőkéje nem lehet kevesebb 5 millió Ft-nál, nyrt. esetén 20 millió forintnál, amely készpénzből és apportból állhat. A tőke összetétele tekintetében a 30-70 %-os készpénz-apport arány érvényesül, vagyis a pénzbeli hozzájárulás összege nem lehet kevesebb az alaptőke 30 %-ánál.

Nyilvánosan működik az a részvénytársaság, amelynek részvényeit a tőzsdére bevezették, azaz az nyrt. tőzsdei részvénytársaság.

Zártkörűen működik az a részvénytársaság, amelynek részvényei nincsenek bevezetve a tőzsdére. A működési forma megváltoztatása a közgyűlés háromnegyedes szótöbbségű határozata alapján lehetséges.

4.3. A részvény

A részvény fogalma, általános jellemzői

A részvény a kibocsátó részvénytársaságban gyakorolható tagsági jogokat megtestesítő, névre szóló, névértékkel rendelkező forgalomképes értékpapír (Ptk. 3:213.§).

Az rt. részére nem csupán lehetőség, hanem kötelezettséget jelent a részvény előállítás, amelynek két feltétele van: az rt. cégbejegyzése és a részvények

értékének teljes befizetése. A részvényeket kétféleképpen lehet előállítani: nyomdai úton, okirati formában és dematerializált formában.

A dematerializált részvény az értékpapírszámlán elektronikus úton létrehozott, rögzített, továbbított és nyilvántartott, a részvény tartalmi kellékeit azonosítható módon tartalmazó adatösszesség, amelynek nincs sorszáma. A részvényes nevét nem a részvény, hanem az értékpapírszámla tartalmazza (*Tpt. 138. §*).

A nyilvánosan működő rt. csak egyféle módon, dematerializált formában jogosult részvényt előállítani.

A részvényfajták

Az rt. által kibocsátható nevesített részvényfajták:

1. törzsrészvény
2. elsőbbségi részvény
3. dolgozói részvény
4. kamatozó részvény
5. visszaváltható részvény
6. egyéb alapszabályban meghatározott részvényfajta (*Ptk. 3:228. §*).

A törzsrészvény

A leggyakrabban kibocsátott részvényfajta, a névértékéhez kapcsolódó részvényesi jogok gyakorlására jogosítja a tulajdonosát. A törzsrészvények minimális mértékére vonatkozó előírás, hogy mindenkor meg kell haladnia az alaptőke felét.

Elsőbbségi részvény

Az elsőbbségi részvény más részvényfajtaival szemben a részvényesnek meghatározott előnyt biztosít. Annak függvényében, hogy a többletjog

milyen részvényesi jogra terjed ki, az alábbi részvényosztályokat különböztethetjük meg:

1. osztalékelsőbbségi részvény;
2. likvidációs hányadhoz fűződő elsőbbségi részvény;
3. szavazatelsőbbségi részvény;
4. vezető tisztségviselő vagy felügyelő bizottsági tag kijelölésére vonatkozó elsőbbségi részvény;
5. elővásárlási jogot biztosító elsőbbségi részvény;
6. külön törvényben meghatározott egyéb elsőbbségi jogot biztosító;
7. kombinált elsőbbségi részvény.

Elsőbbségi részvények legfeljebb az alaptőke feléig bocsáthatók ki.

A szavazatelsőbbségi részvényhez két módon kapcsolható többletjog, mégpedig a többszörös szavazati jogot biztosító részvény és az aranyrészvény formájában.

A *többszörös szavazati jogot biztosító részvény*hez többszörös szavazati jog adható, azonban nyrt. esetén ennek mértéke legfeljebb a névértékhez igazodó szavazati jog tízszerese lehet.

Az angolszász jogból átvett *aranyrészvény* elnevezést a Ptk. nem használja, azonban tartalmaz rá vonatkozó szabályokat. Az aranyrészvény *vétójogot biztosító* szavazatelsőbbségi részvény. Bármely jogalany lehet a tulajdonosa, s egy vagy akár több ilyen részvény is kibocsátható. Ez utóbbi esetben az aranyrészvényesek egyszerű szótöbbségének igenlő szavazata mellett hozható csak meg a közgyűlési határozat. Azokban a kérdésekben lehet a vétójogot gyakorolni, amelyeket – akár valamennyi közgyűlési hatáskört is – az alapszabályban felsoroltak. Ha erről az alapszabály nem rendelkezik, a vétójog nem érvényesül. A vétójog gyakorlásának feltétele a közgyűlésen való személyes vagy képviselő útján való jelenlét. Ha az aranyrészvényes

nem vesz részt a közgyűlésen, nélküle is megtartható és határozatot hozhat a közgyűlés.

Dolgozói részvény

A dolgozói részvény az rt. teljes és részmunkaidőben foglalkoztatott munkavállalói számára bocsátható ki ingyenesen vagy a részvény névértékénél alacsonyabb, kedvezményes áron. A dolgozói részvény legfőbb jellemzője, hogy korlátozottan forgalomképes, csakis az rt. munkavállalói, illetve volt dolgozói szerezhetik meg (*Tomori 1998*).

Kamatozó részvény

Az egyik legkedvezményesebb, de igen ritkán kibocsátott részvényfajta, hiszen az osztalékon felül egy előre meghatározott mértékű kamatra is jogosítja a tulajdonosát.

A zrt. és az nyrt. által kibocsátható részvények közötti különbségeket az alábbi táblázat szemlélteti:

SZEMPONTOK	ZRT.	NYRT.
Forgalomba hozatal módja	Kizárólag zártkörben	✓ Nyilvánosan és ✓ zártkörben is
Előállítási mód	✓ Nyomdai úton és ✓ dematerializált formában is	Kizárólag dematerializált módon
Elsőbbségi részvényosztályok	Bármilyen részvényosztály kialakítható	Nem lehet: ✓ VTV és FB tag

		kijelölésére szóló ✓ elővásárlási jogot biztosító részvény, ✓ Kombinált részvényként csak az osztalék- és likvidációs hányadra vonatkozó elsőbbség vonható össze, ✓ többszörös szavazatelsőbb- ségi részvénytél legfeljebb tízszeres szavazati jog köthető ki.
--	--	---

1. számú táblázat: A zrt. és az nyrt. által kibocsátható részvények közötti különbségek (Forrás: saját szerkesztés)

4.4. A társaság szervezete

A gazdasági társaságok közül az rt.-nek van a legbonyolultabb, s a legrészletesebben szabályozott szervezete. Eltérés a többi társaság szervezetéhez képest, hogy az rt.-nél a vezető tisztségviselők testületként végzik az operatív irányítást, valamint az állandó könyvvizsgálat ismételt kötelezővé tétele, a felügyelő bizottság tipikus és az audit bizottság kötelező működése differenciált szervezeti felépítést eredményez.

A közgyűlés

A közgyűlés a részvényesek összességéből áll. Kivételt képez az egyszemélyes rt., ahol közgyűlés nem működik, hatáskörében az egyedüli részvényes jár el, s döntéseiről írásban tájékoztatja a vezető tisztségviselőket.

A közgyűlés összehívása

A stratégiai döntéshozó szervként működő közgyűlést évente legalább egyszer össze kell hívni, de az alapszabály gyakoribb ülésezést is előírhat (rendes ülés). Ezen kívül szükség esetén a közgyűlés bármikor összehívható (rendkívüli ülés).

A közgyűlés kötelező összehívásának esetei

Az igazgatóság köteles a tudomásszerzéstől számított 8 napon belül a közgyűlést összehívni, ha

- az rt. saját tőkéje veszteség következtében az alaptőke 2/3-ra csökkent, vagy
- ha a saját tőke a törvényi minimum (5 vagy 20 millió Ft) alá csökkent, vagy
- ha az rt.-t fizetéseképtelenség fenyegeti vagy fizetéseit megszüntette, illetve ha vagyona a tartozásokat nem fedezi.

A közgyűlés kötelező összehívására okot adó körülmények esetén a részvényeseknek határozniuk kell az alaptőke biztosításáról, így különösen a részvényesek által történő befizetés előírásáról, illetve az alaptőke leszállításáról, továbbá más társasággá történő átalakulásról, ezek hiányában a társaság megszüntetéséről.

Ha az adott körülmény a közgyűlés befejezését követő három hónap múlva is változatlanul fennáll, az alaptőke leszállítása kötelező.

A közgyűlés összehívása az igazgatóság kötelezettsége, de az ügyvezetés jogellenessége esetén a felügyelő bizottság is összehívhatja. A cégbíróságtól

kérhetik a közgyűlés összehívását – az ok és a cél megjelölésével – a szavazatok legalább öt százalékával rendelkező részvényesek (kisebbségi jog) is.

Zrt. esetén a közgyűlést az alapszabályban meghatározott módon, az ülés napját legalább 15 nappal megelőzően a részvényeseknek postai vagy elektronikus úton küldött meghívóval kell összehívni.

Nyrt. esetén a meghívót a társaság honlapján kell közzétenni, legalább 30 nappal az ülést megelőzően.

A meghívó tartalmazza a közgyűlés megtartásának módját, helyét és időpontját, a napirendi pontokat, a szavazati jog feltételeit és a megismételt közgyűlés helyét és idejét.

A közgyűlés helye az rt. *székhelye*, de az alapszabály eltérő rendelkezése alapján más helyre is össze lehet hívni.

A közgyűlés megtartásának módja

Zrt. esetén három, nyrt.-nél két módja lehetséges a közgyűlés megtartásának. A közgyűlés megtartásának módja alapján megkülönböztetünk hagyományos közgyűlést, konferencia-közgyűlést és közgyűlés tartása nélküli írásbeli szavazást. Az utóbbi két módon csak akkor működhet a közgyűlés, ha az alapszabály erre kifejezetten lehetőséget ad. Nyrt. esetén közgyűlés tartása nélkül határozatot hozni nem lehet.

Konferencia-közgyűlésen a részvényesek vagy egy részük nem személyesen, hanem telekommunikációs eszköz közvetítésével vesz részt. Csak olyan elektronikus hírközlő eszközök alkalmazhatók, amelyek alkalmasak a személyazonosság megállapítására és a részvényesek közti párbeszédet, vitát korlátozás nélkül lehetővé teszik. A részvényesek szabadon döntenek saját részvételük módjáról.

Zrt esetében írásbeli szavazással, *közgyűlés tartása nélkül* is dönthetnek a részvényesek. Az igazgatóság *írásban küldi meg* a határozat tervezetét – a döntés előtt legalább 8 nappal – a részvényeseknek, akik írásban adják le a szavazatukat. Az igazgatóság három napon belül állapítja meg a szavazás eredményét és további három napon belül írásban közli a részvényesekkel. Ha a szavazatok legalább öt százalékával rendelkező részvényesek kérik, akkor össze kell hívni a közgyűlést.

A közgyűlés határozatképessége

A közgyűlés határozatképes, ha *a leadható szavazatok több mint felét képviselő részvényes jelen van.*

Ha nem határozatképes, az eredeti meghívóban megjelölt feltételek szerint megismételt közgyűlést kell tartani, amely a *megjelentek számára tekintet nélkül* határozatképes. A határozatképtelen és a megismételt közgyűlés között zrt. esetén legalább 3, nyrt. esetén legalább 10 napnak kell eltelnie, de ez az időtartam nem lehet hosszabb 21 napnál. Ettől a szabálytól eltérni nem lehet. Az alapszabály módot adhat a közgyűlés felfüggesztésére, amelyre csak *egy* alkalommal kerülhet sor, s 30 napon belül folytatni kell. Ebben az esetben nem kell ismét meghívót küldeni és a közgyűlési tisztségviselőket (jegyzőkönyvvezető, szavazási meghatalmazott) sem kell ismételtlen kijelölni.

A közgyűlés kizárólagos hatásköre, határozathozatal

Kiemelkedő jelentőségű kérdések, ezért minősített, háromnegyedes szótöbbséggel döntenek a részvényesek az alábbi kérdésekben:

- alapszabály módosítása,

- az rt. működési formájának megváltoztatása (zártkörűből nyilvános és nyilvánosból zártkörű).
- az rt. átalakulása és jogutód nélküli megszűnése,
- az alaptőke leszállítása,
- nyrt. részvényeinek harmadik személy általi megszerzéséhez való pénzügyi segítségnyújtáshoz való hozzájárulás.

Egyszerű szótöbbséggel (50 % +1 szavazattal) hozzák az alábbi határozatokat:

- Az igazgatóság, a felügyelő bizottság tagjainak, a vezérigazgatónak és a könyvvizsgálónak (*kulcsszemélyzet*) a megválasztása, visszahívása, díjazásuk megállapítása (kivéve, ha ügydöntő felügyelő bizottságra ruházzák ezt a jogkört).
- Döntés *osztalék-előleg fizetéséről* (kivéve, ha felhatalmazás alapján az igazgatóság jár el).
- Az átváltoztatható és jegyzési jogot biztosító *kötvény kibocsátásáról* való döntés.
- *Saját részvény szerzésére* vonatkozó elvi döntés (igazgatóság felhatalmazása).
- A részvény *előállítási módjának átalakításáról* való döntés: mindkét irányban lehetséges.
- *Az alaptőke felemelése*
- *Az éves beszámoló elfogadása* és az adózott eredmény felhasználásáról való döntés (csakis ekkor dönthetnek osztalékfizetésről).

Az nyrt. közgyűlési határozatait köteles a társaság honlapján nyilvánosságra hozni a részvényesek megfelelő tájékoztatása céljából.

Az ügyvezetés

Testületi ügyvezetés - igazgatóság

Az *igazgatóság* az rt. ügyvezető, operatív irányító szerve, amely minimum 3 fő természetes személy tagból áll. Elnökét – akinek nincs speciális jogállása a többi igazgatósági taghoz képest- maga választja tagjai közül. Ha az igazgatóság elnökévé a vezérigazgatót választják meg, akkor ő *elnök-vezérigazgatóként* kettős jogállású: egyrészt mint vezérigazgató az rt. első számú munkavállalója, s vezető állású alkalmazottként munkaszerződés köti az rt.-hez, másrészt az igazgatóság elnökeként megbízási jogviszonyban álló vezető tisztségviselő.

Az igazgatóság testületként gyakorolja jogait és kötelezettségeit, azonban az általuk elfogadott ügyrendben egymás közötti feladat- és hatáskör megosztásról rendelkezhetnek.

Az ügyrend lehetővé teheti, hogy az igazgatóság a személyes jelenlét helyett konferenciaülés keretében végezze munkáját.

Az igazgatóság feladatköre

A vezető tisztségviselők általánosan meghatározott – elsősorban ügyvezetési és képviseleti - feladatain felül vannak olyan speciális kötelezettségek, amelyeket csak az rt. vonatkozásában állapít meg a Ptk.:

- a közgyűlésen tanácskozási joggal való részvétel;
- a számviteli beszámoló előterjesztése a közgyűlésen;
- jelentés készítése az rt. vagyoni helyzetéről, üzletpolitikájáról a közgyűlésnek évente egyszer, a felügyelő bizottságnak három havonta;
- gondoskodik az üzleti könyvek, részvénykönyv szabályszerű vezetéséről;
- a közgyűlés kötelező összehívása.

Vezérigazgató

A zrt.-nél lehetőség van arra, hogy az igazgatóság helyett a vezető tisztségviselői feladatokat egy személyben a vezérigazgató lássa el, aki ugyanolyan kettős jogállású, mint az elnök-vezérigazgató (vezető állású munkavállaló és vezető tisztségviselő is egyben).

Igazgatótanács – egységes irányítási rendszer

Kizárólag az nyrt. esetében van lehetőség monista irányítási struktúra kialakítására. A német típusú dualista rendszer, amelyben az igazgatóság látja el a menedzseri feladatokat, míg a tulajdonosi ellenőrzést a kötelező jelleggel létrehozott felügyelő bizottság valósítja meg. E kettős irányítás helyett az angolszász *board-rendszerek* megfelelő *egységes irányítási rendszer* (monista rendszer) is kialakítható, amelynek során egy testület, az igazgatótanács látja el az igazgatóság és a felügyelő bizottság feladatait.

A részvényesek az alapszabályban döntenek a monista vagy dualista irányítási rendszer alkalmazásáról. A korábbi szabályokkal megegyezően arra továbbra sincs lehetőség, hogy testületi vezetés helyett egy személy, a vezérigazgató lássa el az igazgatóság feladatait.

Az igazgatótanács (board) összetétele

Az igazgatótanács legalább 5 természetes személy tagból áll, akik maguk közül elnököt választanak. Az igazgatótanács tagjai többségének függetlennek kell lenni, hiszen csak így biztosítható a testületen belül az operatív igazgatók ellenőrzése.

Függetlennek az a személy minősül, aki az igazgatótanácsi tagságán és a szokásos üzleti tevékenységbe tartozó ügyleten alapuló jogviszonyon kívül más jogviszonyban nem áll az rt.-vel.

Nem minősül függetlennek az igazgatótanács tagja különösen akkor, ha az rt. munkavállalója, könyvvizsgálója, részvényese (30 %-os szavazati jog felett), szakértőként díjazásban részesül az rt.-től, az operatív igazgató vagy vezető állású munkavállaló közeli hozzátartozója.

Az igazgatótanács független tagjai látják el az operatív igazgatók menedzseri tevékenységének tulajdonosi ellenőrzését, amelyet a dualista irányítási rendszerben a felügyelő bizottság végez.

Corporate governance – felelős vállalatirányítási jelentés

Általános európai társasági jogi elvként érvényesül, hogy a legszigorúbb szabályoknak a tőzsdén szereplő társaságoknak kell megfelelniük, ezért a felelős vállalatirányítás követelménye elsőként a tőzsdei részvénytársaságok vonatkozásában került megfogalmazásra. Mivel az új magyar szabályozás értelmében az nyrt. megegyezik a tőzsdei részvénytársaságok körével, így minden nyrt.-re kiterjed ez a kötelezettség.

A *corporate governance* általános jelleggel az rt. vezetésének, részvényeseinek és egyéb érdekelteknek egymás közötti viszonyát rögzítő szabályok összességéként definiálható. Az a rendszer, amely biztosítja a vállalat átlátható irányítását és ellenőrzését.

Magyarországon a Budapesti Értéktőzsde (BÉT) fogalmazta meg a Felelős Vállalatirányítási Ajánlásait, amelyek irányadóak a tőzsdei cégekre.

A nyilvánosan működő részvénytársaságok igazgatósága évente köteles a közgyűlés elé terjeszteni a *felelős vállalatirányítási jelentést*. Ennek időpontja az éves rendes közgyűlés, amelyen a számviteli beszámoló elfogadásával együtt nemcsak az adózott eredmény felhasználásáról döntenek, hanem a vállalatirányítási jelentésről is szavaznak. Ebben a jelentésben az igazgatóság összefoglalja az adott évben követett

vállalatirányítási gyakorlatot, s a „*tartsd be vagy magyarázd*” elve alapján nyilatkozik arról, hogy miben és milyen ok miatt tért el a BÉT Ajánlásaitól. Az elfogadott jelentést az rt. honlapján közzé kell tenni.

Felügyelőbizottság

Felügyelőbizottság létrehozása az általános szabályok mellett nyrt. esetén akkor kötelező, ha dualista irányítási struktúrát alakítanak ki, hiszen ennek a lényege az igazgatóság és FEB kettős irányítása azzal a megkötéssel, hogy nyrt. esetében ügydöntő FEB nem működhet. Zrt. esetén a kisebbségi részvényesek kérésére kötelező FEB létrehozása.

Auditbizottság

Nyrt. esetén – a választott vállalatirányítási rendszertől függetlenül – egy minimum 3 tagú *auditbizottságot* kell létrehozni, amelynek tagjait a közgyűlés választja az igazgatótanács (monista rendszer), illetve a felügyelő bizottság (dualista rendszer) független tagjai közül.

Az audit bizottság hatáskörébe tartozik az rt. belső számviteli rendjének az ellenőrzése, így különösen a számviteli beszámoló véleményezése, a könyvvizsgáló személyére való javaslatétel, a pénzügyi beszámolási rendszer működésének értékelése, valamint az igazgatótanács, illetve a felügyelő bizottság segítése a pénzügyi ellenőrzés területén. A hatékony feladat ellátás céljából a bizottság legalább egy tagjának számviteli vagy könyvvizsgálói szakképesítéssel kell rendelkeznie.

Könyvvizsgáló

Nyrt. esetén kötelező állandó könyvvizsgáló működése.

A szervezeti felépítést érintő alapvető különbségek:

SZEMPONTOK	ZÁRTKÖRŰ RT.	NYILVÁNOS RT.
Közgyűlés összehívása	Meghívóval, postai vagy elektronikus úton, 15 nappal korábban	Meghívóval, a társaság honlapján való közléssel, 30 nappal korábban
Közgyűlés tartásának módja	- Hagyományos ülés - Konferencia ülés - Levélszavazás	- Hagyományos ülés - Konferencia ülés
Ügyvezetés formái	- igazgatóság (testületi vezetés) - vezérigazgató (egyszemélyi vezetés)	- dualista vezetés (igazgatóság+FEB) - monista vezetés (igazgatótanács operatív és ellenőrző igazgatókkal)
Felügyelő bizottság	Ügydöntő FEB lehet. Kötelező: ha a kisebbség kéri	Ügydöntő FEB nem lehet. Kötelező: dualista irányítás esetén
Könyvvizsgáló, Auditbizottság	Nem kötelező	Kötelező a működésük

Forrás: Saját szerkesztés

V. A szövetkezet

A Ptk. definíciója szerint a szövetkezet a tagok vagyoni hozzájárulásából álló tőkével alapított, a nyitott tagság és a változó tőke elvei szerint működő, a tagok gazdasági és társadalmi szükségleteinek kielégítésére irányuló tevékenységet végző jogi személy, amelynél a tag kötelezettsége a szövetkezettel szemben vagyoni hozzájárulásának szolgáltatására és az alapszabályban meghatározott személyes közreműködésre terjed ki. A szövetkezet kötelezettségeiért a tag nem köteles helytállni.

A fentiekből az alábbi fogalmi elemeket emelhetjük ki:

- tevékenysége túlnyúlik a gazdasági társaságokra jellemző üzletszerű, közös gazdasági tevékenység folytatásán, hiszen emellett célja a tagok társadalmi (kulturális, oktatási, szociális, egészségügyi) szükségletei kielégítésének elősegítése is, amelyre a közösségi alap nyújt fedezetet.
- *nyitott tagság elve*, vagyis bárki a szövetkezetbe szabadon beléphet és onnan kiléphet. A belépés együtt jár a meghatározott összegű kötelező és önkéntes *részjegy* (vagyoni hozzájárulás) befizetésével. Mindezt, ha a tag kilép a szövetkezetből, a szövetkezet kiadja neki.
- *változó tőke elve*, ami azt jelenti, hogy a jegyzett tőke a tag be-, illetve kilépése során változik, ellentétben a részvénytársasággal vagy a kft.-vel.
- *tagok korlátozott felelőssége*, amely a szövetkezettel szembeni vagyoni hozzájárulás teljesítésére terjed ki, a szövetkezet hitelezőivel szemben a tag nem felel.

1. A szövetkezet alapítása

A szövetkezet létesítése a szövetkezet alapszabályának elfogadásával történik, amelyhez **legalább 7 alapító** tag egybehangzó nyilatkozatára van szükség. Az alakuló közgyűlésen elfogadott, valamennyi tag által aláírt alapszabályt közokirati vagy ügyvéd által ellenjegyzett okirati formába kell foglalni.

Alapító tagok belföldi és külföldi természetes személyek és jogi személyek lehetnek. Az alapítók összetételének korlátozása, hogy a személyesen közreműködő természetes személyek túlsúlyának érvényesülnie kell, azaz a nem természetes személy tagok száma nem haladhatja meg a taglétszám húsz százalékát, illetve a befektető tagok (személyes közreműködést nem vállaló tagok) száma nem haladhatja meg a taglétszám negyedét.

A szövetkezet alapítása – a gazdasági társaságokhoz hasonlóan – csak zártkörben lehetséges, a szövetkezet személyegyestítő jellegéből adódik, hogy a tagokat tilos nyilvános felhívás útján gyűjteni.

A szövetkezet jegyzett tőkéjét *részjegytőkének* nevezzük, amely a tagok által befizetett részjegyek névértékének összességéből tevődik össze. A törvény nem határoz meg minimum előírást a részjegytőke vonatkozásában, ezt az alapszabály hatáskörébe utalja. A részjegyek névértéke csak azonos összegű lehet. A részjegyet csak a szövetkezet másik tagjára vagy a közgyűlés által elfogadott belépő személyre lehet átruházni.

A szövetkezeti tag vagyoni hozzájárulását a *részjegy* testesíti meg. A szövetkezet egyes tagjainak vagyoni hozzájárulása nem haladhatja meg a tőke tizenöt százalékát; a nem természetes személy tagok vagyoni hozzájárulásának összege nem haladhatja meg a tőke harmadát. Amelyik tag

elmulasztja a fenti befizetési kötelezettség teljesítését, az nem válik a létrejövő szövetkezet tagjává, tagsági viszonya a törvény erejénél fogva megszűnik.

A szövetkezetnél a gazdasági társaságokhoz hasonlóan ismert az *előszövetkezeti* státusz. A szövetkezet ugyanis gazdasági tevékenységét a cégbejegyzési kérelem benyújtása után kezdheti csak meg, kivéve, ha tevékenysége hatósági engedélyhez kötött, ugyanis ekkor meg kell várnia az engedély megérkezését. Amennyiben a cégbíróság elutasítja a bejegyzést, úgy a szövetkezet köteles tevékenységét azonnal megszüntetni.

2. A szövetkezet szervezete

Közgyűlés

A szövetkezet az önkormányzatiság elve alapján működik. Legfőbb szerve a tagok összességéből álló közgyűlés, amely a legfontosabb státusz- és személyi kérdésekben kizárólagos hatáskörrel rendelkezik. A közgyűlést szükség szerint, de évente legalább egy alkalommal össze kell hívni, az ülés megtartása előtt legalább 15 nappal meghívó útján kell a tagokat értesíteni. A tagok az alapszabályban rögzíthetik a hirdetményi úton történő meghívás lehetőségét is.

Az 500 főt meghaladó taglétszámmal működő szövetkezet esetében az alapszabály előírhatja *részközgyűlés* vagy *küldöttgyűlés* tartásának a lehetőségét is. A részközgyűlést indokolhatja a tagok lakóhelye, munkahelye vagy más alapszabályban meghatározott szempont, ami gátját jelentheti az egységes közgyűlés megtartásának. A részközgyűléseket különböző helyekre és időpontra is össze lehet hívni, de a napirendi pontok azonossága követelmény. A küldöttgyűlést lehetővé tévő alapszabálynak rendelkeznie

kell a küldöttek taglétszámhoz viszonyított arányáról, a küldöttek megválasztásának módjáról és megbízatásuk időtartamáról. Garanciális szabály, hogy a küldöttek száma nem lehet kevesebb 50 főnél.

A közgyűlés a szövetkezeti tagok többségének jelenlétével határozatképes. A szavazati jog egyenlő arányban oszlik meg a tagok között, ugyanis *minden tagnak egy szavazata van*.

A döntéshozatal főszabálya az egyszerű többség. Kétharmados szavazati arány szükséges azonban a következő ügyek tekintetében:

- szövetkezet felszámolásának kezdeményezése;
- döntés befektető tag felvételéről;
- pótbefizetés elrendeléséről való döntés.

Vannak különleges határozati arányt igénylő kulcskérdések is a közgyűlés kizárólagos jogkörében:

- *Az alapszabály módosításához* a szövetkezet valamennyi tagja felének, de legalább a jelenlévő tagok kétharmadának szavazata szükséges.
- *A szövetkezet egyesüléséről, szétválásáról, gazdasági társasággá alakulásáról, jogutód nélküli megszüntetéséről*, valamint a részjegyek névértékének megváltoztatásáról szóló döntésekhez a szövetkezet összes tagjának kétharmados hozzájárulása szükséges.

A szövetkezet vezető tisztségviselői

A szövetkezet ügyvezetését az *igazgatóság* testületként látja el. Az 15 főnél kisebb taglétszámú szövetkezet alapszabálya a testületi vezetés helyett *ügyvezető elnöki* tisztséget létesíthet. Vezető tisztségviselő csak olyan nagykorú természetes személy lehet, aki tagja a szövetkezetnek.

Felügyelőbizottság

Szövetkezetek esetében is lehetséges felügyelő bizottság létrehozása az alapszabály rendelkezése alapján. Tagjainak számát az alapszabály állapítja meg, de az 3 főnél nem lehet kevesebb. Nem szükséges, hogy a szövetkezet tagjai legyenek. Tevékenységük az ügyvezetés jogszerű működésének ellenőrzésére terjed ki.

Könyvvizsgáló

A szövetkezet közgyűlése - ha a számviteli törvény szerint könyvvizsgáló alkalmazása kötelező vagy az alapszabály előírja - határozott vagy határozatlan időre könyvvizsgálót választ. Megbízatásának ideje nem lehet rövidebb, mint a szövetkezet számviteli törvény szerinti beszámolóját tárgyaló következő közgyűlésig terjedő időtartam.

A könyvvizsgáló feladata, hogy

- gondoskodjon a számviteli törvényben meghatározott könyvvizsgálat elvégzéséről;
- a könyvvizsgálat során megállapítja, hogy a szövetkezet számviteli törvény szerinti beszámolója megfelel-e a jogszabályoknak, továbbá megbízható és valós képet ad-e a szövetkezet vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetéről, működésének eredményéről.

Fontos követelmény, hogy a könyvvizsgáló nem nyújthat a szövetkezet részére olyan szolgáltatást, amely feladatainak tárgyilagos és független módon történő ellátását veszélyeztetheti. A könyvvizsgáló betekinthet a szövetkezet könyveibe, a vezető tisztségviselőktől, a felügyelő bizottság tagjaitól és a szövetkezet munkavállalóitól felvilágosítást kérhet, a szövetkezet bankszámláját, pénztárát, értékpapír- és áruállományát, szerződéseit megvizsgálhatja. Tevékenysége során szerzett értesüléseit üzleti titokként köteles megőrizni.

A szövetkezeti tagsági jogviszony

Szövetkezetben tagsági jogviszonyt alapításkor az alapszabály aláírásával vagy a szövetkezet működése során írásbeli tagfelvételi kérelem alapján lehet létesíteni. A szövetkezet tagjairól tagnyilvántartást kell vezetni.

Minden tag kötelezettsége vagyoni hozzájárulás teljesítéséként legalább egy részjegy jegyzése, illetve személyes közreműködés a szövetkezet tevékenységében (kivétel a befektető tag).

A tagokat azonos jogok illetik meg, függetlenül a teljesített vagyoni hozzájárulás mértékétől.

A szövetkezet nyereségét a tagok között fel lehet osztani. A szövetkezet nyereségének a felét a tagok között személyes közreműködésük arányában kell felosztani.

A tagsági jogviszony megszűnésének esetei a következők:

- a tag a szövetkezetből kilép;
- a tag a vagyoni hozzájárulását, pótbefizetési kötelezettségét - az alapszabályban (közgyűlési határozatban) meghatározott időpontig - nem teljesítette;
- a tag meghal vagy megszűnik;
- a bíróság a tagot kizárja;
- a szövetkezet átalakulással vagy jogutód nélkül megszűnik.

A kilépési szándékot az igazgatóságnak írásban kell bejelenteni. Ez egy egyoldalú, indoklás nélküli nyilatkozat, amely a közléstől számított 3 hónap elteltével szünteti meg a tagsági jogviszonyt.

A szövetkezet tagja - a szövetkezetnek az érintett tag ellen indított keresete alapján - bírósági határozattal a szövetkezetből kizárható, ha a szövetkezetben való maradása a szövetkezet céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné. Kizárás esetén a tag tagsági jogviszonya megszűnik.

Elszámolás a tagsági jogviszony megszűnésekor

A tagsági jogviszony megszűnése esetén a szövetkezet köteles elszámolni a taggal, és kiadni neki akkora vagyonrészt, amely a szövetkezet jogutód nélküli megszűnése esetén jutna a tagnak (ez a vagyoni hozzájárulásának az értéke, valamint a tagsági jogviszony időtartama alatt keletkezett saját tőke arányos összege). Az összeget főszabály szerint a tagsági jogviszony megszűnését követő három hónapon belül kell kiadni.

A közösségi alap, juttatások és támogatások

A szövetkezeti vagyon sajátossága egy fel nem osztható rész, a közösségi alap. A közösségi alap a lekötött tartalékban van elkülönítve. Az alap célja, hogy ennek terhére történjen meg a juttatások és támogatások kifizetése. A közösségi alap a szövetkezeti vagyon elkülönített része, amit a szövetkezet megszűnésekor az alapszabály rendelkezése szerinti szövetkezet vagy szövetkezeti szövetség részére kell átadni. A közösségi alap nyereségből való részesedésként, valamint a tagsági jogviszony megszűnéséhez kapcsolódó elszámolás alapjaként nem vehető figyelembe.

A szövetkezeti szolidaritás elve okán az alapszabályban rendelkezni kell azokról a támogatásokról és juttatásokról, melyeket a szövetkezet természetes személy tagjainak és hozzátartozóinak nyújt. A juttatások és támogatások finanszírozása a közösségi alapból történik. A szövetkezet bármilyen juttatás kialakítását elhatározhatja, a törvény csupán lehetőségeket fogalmaz meg e tekintetben (pl. szociális juttatások, oktatási támogatások, kulturális támogatások, közművelődési tevékenység támogatása, sporttevékenység támogatása).

VI. A jogi személyek megszüntetése

A gazdasági társaságok és a szövetkezet megszűnése történhet jogutódlással illetve jogutód nélkül.

Jogutódlással történő megszűnés esetén a jogelőd jogi személy megszűnik, de jogai és kötelezettségei a jogutód jogi személyre, mint általános jogutódra szállnak át. Jogutódlással történő megszűnés módjai az átalakulás, az egyesülés és a szétválás.

Jogutód nélküli megszűnés esetén a megfelelő eljárás lefolytatását követően a jogi személy törlésre kerül a nyilvántartásból, a jogi személy jogai és kötelezettségei megszűnnek. Jogutód nélküli megszüntetésre végelszámolás illetve felszámolási eljárás lefolytatását követően kerül sor.

1. Jogutódlással való megszűnés – átalakulás, egyesülés, szétválás

1.1. Átalakulás

Gazdasági társaságok más típusú gazdasági társasággá alakulhatnak át (például egy betéti társaság korlátolt felelősségű társasággá. Átalakulás esetén az átalakuló jogi személy (betéti társaság) megszűnik, jogai és kötelezettségei az átalakulással keletkező jogi személyre (korlátolt felelősségű társaság) szállnak át.

A gazdasági társaság átalakulásának kezdeményezéséről - az átalakulás módjának és a jogutód jogi személynek a meghatározásával - a jogi személy tagjai, illetve alapítói döntenek.

Az átalakulásról a tagok vagy alapítók az *átalakulási terv* (ebben megjelölve a jogelőd és a jogutód jogi személy vagyonmérleg-tervezetét, illetve vagyonleltár-tervezetét) elfogadásával határoznak; e határozatot a döntéshozó szerv legalább háromnegyedes szótöbbséggel hozza meg. A vagyonmérleg-tervezeteket és a vagyonleltár-tervezeteket könyvvizsgálóval is ellenőriztetni kell.

Az átalakulással létrejövő gazdasági társaság nyilvántartásba vételével egyidejűleg az átalakulással megszűnő gazdasági társaságot törölni kell a nyilvántartásból.

1.2. Egyesülés

Az egyesülés két jogi formában mehet végbe összeolvadás vagy beolvadás útján.

*Összeolvadás*nál az összeolvadó gazdasági társaságok megszűnnek, és új jogi személy jön létre általános jogutódlás mellett.

*Beolvadás*nál a beolvadó jogi személy szűnik meg, általános jogutódja az egyesülésben részt vevő másik jogi személy lesz.

Az egyesülésben részt vevő jogi személyek mindegyike határoz az egyesülés kezdeményezéséről, majd a közös *egyesülési terv*ről, amely tartalmazza valamennyi részt vevő jogi személy vagyommérleg-tervezetét, valamint az egyesüléssel létrejövő jogi személy nyitó vagyommérleg-tervezetét. A vagyommérleg-tervezeteket és a vagyonleltár-tervezeteket könyvvizsgálóval is ellenőriztetni kell.

1.3. Szétválás

A jogi személy különválás vagy kiválás útján több jogi személlyé szétválhat. *Különválás* esetén a jogi személy megszűnik, és vagyona a különválással létrejövő több jogi személyre, mint jogutódra száll át.

Kiválás esetén a jogi személy fennmarad, és vagyonának egy része a kiválással létrejövő jogi személyre, mint jogutódra száll át.

Szétválásról a tagok vagy alapítók *szétválási terv* elfogadásával határoznak, amelyben a szétváló jogi személy jogutódjai - ideértve kiválás esetén a megmaradó jogi személyt is - a szétváló jogi személynek a szétválás előtt keletkezett vagyon és kötelezettségek szétválásáról rendelkeznek. A

szétválási tervben a vagyommérleg-tervezeteket és a vagyonelejtár-tervezeteket könyvvizsgálóval is ellenőriztetni kell.

Ha az adott kötelezettséget a szétválási tervben nevesített jogutód nem teljesíti, azért valamennyi jogutód egyetemlegesen köteles helytállni.

2. Jogutód nélküli megszűnés -végelszámolás, felszámolási eljárás

Jogutód nélkül a gazdasági társaságok a cégbírószági nyilvántartásból történő törléssel szűnnek meg. A törlésre két alapvető eljárási mód lefolytatását követően kerülhet sor. Amennyiben a társaság nem fizetéképtelen, úgy végelszámolási eljárásra, fizetéképtelenség esetén felszámolási eljárásra kerül sor.

2.1. Végelszámolás

A cég jogutód nélkül történő megszűnése esetén - ha *a cég nem fizetéképtelen* -, végelszámolásnak van helye, amelyre a cég legfőbb szervének elhatározása alapján kerülhet sor.

A végelszámolás elhatározása esetén a cég legfőbb szerve a határozatában megállapítja a végelszámolás kezdő időpontját és megválasztja a végelszámolót (ezzel egyidejűleg a gazdasági társaság vezető tisztségviselőjének megbízatása megszűnik).

Figyelemmel arra a tényre, hogy végelszámolás esetén a cég nem fizetéképtelen, ezért végelszámolóvá bármely személy megválasztható.

A végelszámoló a végelszámolás elhatározását bejelenti a cégbírószágnak, kérve, hogy a cégbírószág a cégközlönyben tegyen közzé egy a hitelezőknek szóló felhívást, hogy követeléseiket a közzétételtől számított negyven napon belül a végelszámolónak jelentsék be.

A végelszámoló a végelszámolás során a cég vagyoni helyzetét felméri, követeléseit behajtja, tartozásait kiegyenlíti, jogait érvényesíti és kötelezettségeit teljesíti, vagyoni eszközeit pedig szükség esetén értékesíti. A hitelezők kielégítése után fennmaradó vagyont a cég tagjai között pénzben vagy természetben felosztja és a cég működését megszünteti.

A végelszámoló a végelszámolás befejezésekor a hitelezők kielégítése után fennmaradó vagyonról *vagyonfelosztási javaslatot* készít. Ha a végelszámoló azt állapítja meg, hogy a cég vagyona a hitelezők követeléseinek fedezetére nem elegendő, és a tagok a hiányzó összeget harminc napon belül nem fizetik meg, haladéktalanul köteles felszámolási eljárás lefolytatására irányuló kérelmet benyújtani.

A végelszámolás lezárását, amelyet a végelszámolás kezdő időpontjától számított legkésőbb három éven belül be kell fejezni, a végelszámoló bejelenti a cégbírósnak, amely törli a céget a nyilvántartásból.

2.2. Felszámolási eljárás

A felszámolási eljárás célja a fizetésektelen adós jogutód nélküli megszüntetése és a hitelezők törvényi sorrend szerinti kielégítése.

A felszámolási eljárás az adós fizetésektelensége esetén az adós, a hitelező, vagy a végelszámoló kérelmére, a cégbírósnak értesítése alapján, vagy csődeljárást lefolytató bíróság elrendelése alapján hivatalból indul.

A hitelező által indítványozott felszámolási eljárás megindítása esetén a hitelezőnek meg kell jelölnie az adós tartozásának jogcímét, a lejárat időpontját, és azt, hogy adóst miért tartja fizetésektelennek.

A felszámolási kérelem beérkezésétől a bíróság értesíti az adóst, aki nyilatkozik, hogy a kérelemben foglaltakat elismeri-e.

Ha elismeri, fizetési haladékot kap a tartozás kiegyenlítésére, ellenkező esetben a bíróság dönt adós fizetésektelenségéről. A bíróság adós fizetésektelenségét az alábbi okok fennállta esetén állapítja:

- a) az adós nem vitatott vagy elismert tartozását a teljesítési idő lejártát követő 20 napon belül sem egyenlítette ki,
- b) az adós a jogerős bírósági határozatban, fizetési meghagyásban megállapított teljesítési határidőn belül tartozását nem egyenlítette ki, vagy
- c) az adóssal szemben lefolytatott végrehajtás eredménytelen volt, vagy
- d) az adós a fizetési kötelezettségét csődeljárásban vagy felszámolási eljárásban kötött egyezés ellenére nem teljesítette, vagy
- e) a bíróság a korábbi csődeljárást megszüntette.

Ha a fenti okok egyike sem áll fenn, vagyis az adós nem fizetéképtelen, a bíróság az eljárást soron kívül megszünteti.

A bíróság a felszámolást elrendelő végzés jogerőre emelkedését követően elrendeli a végzés Cégközlönyben történő közzétételét, amely tartalmazza a felszámolás kezdő időpontját, a felhívást a hitelezőkhöz, hogy követeléseiket 40 napon belül a felszámolónak jelentsék be, továbbá a *felszámoló* (jogi személy esetén a felszámolóbiztos nevét is) nevét és székhelyét.

A felszámolót a bíróság a felszámolóként kirendelhető személyek közül (országos, átlátható nyilvántartás) elektronikus, véletlenszerű kiválasztás segítségével választja ki.

A felszámolás kezdő időpontjától megszűnnek a tulajdonosok jogai, a gazdálkodó szervezet vagyonával kapcsolatos jognyilatkozatot csak a felszámoló tehet. Az adós cég ettől kezdve a "*felszámolás alatt*" (*f. a.*) toldatot köteles használni a cégnevében.

A felszámoló felméri az adós vagyoni helyzetét, nyilvántartásba veszi a hitelezők igénybejelentéseit és a vele szemben támasztott követeléseket, értékesíti adós vagyontárgyait.

A felszámolási eljárás lezárásaként a befolyt vagyon alapján *vagyonfelosztási javaslatot* készít, amelyben a jogszabály alapján felállított sorrend szerint a vagyont a hitelezők között felosztja. A sorrend a következő:

- felszámolás kezdő időpontja előtt zálogjoggal biztosított követelések
- a felszámolási költségek
- adóst terhelő munkabér és egyéb bérjellegű juttatások;
- felszámolás kezdő időpontja után az adós gazdasági tevékenységének ésszerű befejezésével, továbbá vagyonának megőrzésével kapcsolatos költségek,
- vagyon értékesítésével és a követelések érvényesítésével kapcsolatos igazolt költségek;
- felszámoló díja.
- tartásdíj, élet- és kártérítési járadék, amely a jogosultat élete végéig megilleti;
- magánszemély nem gazdasági tevékenységből eredő követelései (hibás teljesítés, kártérítés);
- társadalombiztosítási tartozások, adó-, és más köztartozások, közműdíjak, társasházi közös költség;
- egyéb követelések;
- késedelmi kamat, pótlékok és bírságok,
- azon követelések, amelynek jogosultja adós többségi tulajdonosa(i) vagy vezető tisztségviselője.

A vagyonból mindig a magasabban besorolt kategóriák hitelezőit kell kielégíteni; amennyiben a vagyon nem elegendő, úgy a sorban következő kategóriák hitelezőinek követelése már nem térül meg.

Ha egy kategóriában ugyan marad vagyon, de az már a kategóriába tartozó valamennyi hitelező kielégítésére nem elegendő, úgy az egyazon kategóriába tartozó hitelezőket követeléseik arányában kell kielégíteni.

A bíróság a felszámoló által elkészített felszámolási zárómérleget és a vagyonfelosztási javaslatot megküldi a hitelezőknek és jogorvoslat hiánya esetén a felszámolási eljárást lezárja és intézkedik a cég törléséről.

VII. Fizetési képtelenségi eljárások

A fizetési képtelenséggel fenyegető helyzetben lévő vagy fizetési képtelen gazdálkodó szervezetek adósságának rendezésével állnak összefüggésben a fizetési képtelenségi eljárások, amelyek formái a csődeljárás, a szerkezetátalakítási eljárás és a már korábban említett felszámolási eljárás.

1. Csődeljárás (1991. évi XLIX. törvény)

A csődeljárás olyan fizetési képtelenségi eljárás, amelynek során az adós fizetési képtelensége esetén kérelmére fizetési haladékot kap, és a hitelezőivel csődegyezés megkötésére tesz kísérletet. Az eljárás célja az adós reorganizációja, fizetőképességének helyreállítása a hitelezőkkel kötött csődegyezés teljesítése által.

A csődeljárás kizárólag adós gazdálkodó szervezet vezetőjének kérelmére indul, – a felszámolási eljárással ellentétben – hivatalból megindítani nem lehet. Nem adható be kérelem (kizáró okok), ha az *adós ellen már csődeljárás van folyamatban*, vagy a *felszámolását elrendelték vagy két év még nem telt el a korábbi csődeljárás befejezésétől*.

A csődeljárás kezdő időpontja a csődeljárás elrendeléséről szóló bírósági végzés Céglépcsőnyben való közzétételének napja. Az adós ettől fogva a cégnevét a csődeljárás alatt („cs. a.”) toldattal használhatja.

Adósság automatikusan fizetési haladék (*moratórium*) illeti meg, amelynek időtartama 120 nap. A fizetési haladék alatt fizetési tilalom is megvalósul, az adós számláinak terhére fizetési megbízás nem teljesíthető, kivéve az ún. privilegizált követelések (pl. munkabér és a bérjellegű egyéb juttatások, valamint ezek közterhei, *közműdíjak stb.*).

Adós vagyonának védelmére a bíróság hivatalból **vagyonfelügyelőt** rendel ki, aki a hitelezői érdekek védelmének szem előtt tartásával figyelemmel kíséri az adós gazdasági tevékenységét (áttekinti az adós vagyoni helyzetét, jóváhagyja az adós új kötelezettségvállalásait stb.). Az adós vezetői és tulajdonosai jogkörüket csak a vagyonfelügyelő jogainak megsértése nélkül gyakorolhatják.

A csődeljárás cégközlönyben való megjelenésétől számított 30 napos határidőn belül a hitelezők kötelesek követeléseiket adósnak (vagyonfelügyelőnek) bejelenteni (kivéve privilegizált követelések).

Adós a moratórium alatt köteles egy fizetőképesség helyreállítását és az adósság rendezését célzó programot és egyezségi javaslatot készíteni, és ezek megküldésével a hitelezőit és a vagyonfelügyelőt egyezségi tárgyalásra meghívni, amelynek célja, hogy az adós a hitelezőkkel **csődegyezséget** kössön.

A hitelezők az egyezségi javaslatot támogathatják vagy el is utasíthatják. Támogatás esetén a csődegyezséget írásba kell foglalni, (az adós és a hozzájáruló hitelezők írják alá), valamint a vagyonfelügyelő ellenjegyzzi.

Egyezségkötéshez a hitelezői szavazatok többségére van szükség. Az egyezség **kényszeregyezésnek** minősül, ugyanis hatálya kiterjed azokra az egyezségkötésre jogosult hitelezőkre is, akik az egyezséghez nem járultak hozzá vagy nem vettek részt az egyezség megkötésében.

Ha a felek között egyezség nem jött létre vagy nem felel meg a törvényi feltételeknek, a bíróság megszünteti az eljárást, s ezt követően a felszámolási eljárásban az adós fizetőképtelenségét hivatalból megállapítja és elrendeli az adós felszámolását.

2. Szerkezetátalakítási eljárás (2021. évi LXIV. törvény)

A csődeljáráshoz hasonló eljárás a szerkezetátalakítási eljárás, amelynek célja a jogi személy vállalkozások pénzügyi nehézségeinek korai kezelése,

törlesztőképességük megőrzése, fizetéseképtelenné válásuk megelőzése, elkerülése.

A szerkezetátalakítás célja, hogy az adós egyes hitelezőivel vagy valamennyi hitelezőjével olyan szerkezetátalakítási tervet fogadjon el és hajtson végre, amellyel megelőzhető az adós jövőbeli fizetéseképtelensége, illetve biztosítható a működőképessége.

Kizáró ok, ha adós kapcsán már csőd- vagy felszámolási eljárás, vagy szerkezetátalakítási eljárás van folyamatban, korábbi eljárások során adós moratóriumot kapott és azóta 3 év nem telt el.

A szerkezetátalakítási eljárásra irányuló eljárás a csődeljáráshoz hasonlóan szintén kizárólag adós gazdálkodó szervezet vezetőjének kérelmére indul. A kérelemben adós valószínűsíti a fizetéseképtelenné válását.

A bíróság (Fővárosi Törvényszék kizárólagos illetékességgel) elrendeli a szerkezetátalakítási eljárást és kérelemre *szerkezetátalakítási szakértőt* rendel ki, továbbá kérelemre fizetési haladékot (moratórium) biztosít vagy minden hitelezőre (általános) vagy csak megjelölt hitelezőre (ekkor az eljárás nem publikus).

Az adós nyilvántartásba veszi, és hitelezői osztályokba sorolja az érintett hitelezők általa ismert követeléseit. Adós a hitelezőivel szerkezetátalakítási tervet fogad el (írásba foglalás), amelyet a Bíróság hagy jóvá.

Felhasznált szakirodalom

1. BANKÓ Zoltán, BERKE Gyula, KISS György: *Kommentár a munkatörvénykönyvről szóló 2012. évi I. törvényhez*. 2017. NET jogtár.
2. CSÉCSY György, FÉZER Tamás, HAJNAL Zsolt, KÁROLYI Géza, PETKÓ Mihály, TÖRŐ Emese, ZOVÁNYI Nikolett: *Az üzleti élet tranzakcióinak joga*. Kapitális Kft. Debrecen, 2013. ISBN 978-963-08-8065-7
3. CSÉCSY György, FÉZER Tamás, KÁROLYI Géza, PETKÓ Mihály, TÖRŐ Emese: *A gazdasági szféra ügyletei*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2007.
4. CSŐKE Andrea: *A vezető tisztségviselő felelőssége fizetéseképtelenség és felszámolás esetén*. In.: *A vezető tisztségviselő felelőssége* (szerk.: Csehi-Szabó) Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2015. pp. 121-148.
5. DZSULA Marianna: *A vezető tisztségviselő felelőssége a cégtörvény alapján*. In.: *A vezető tisztségviselő felelőssége* (szerk.: Csehi-Szabó) Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2015. pp. 91-120.
6. FARKAS Csaba, JENOVAI Petra, NÓTÁRI Tamás-PAPP Tekla: *Társasági jog*. Lectum Kiadó, Szeged, 2009. ISBN 978-963-9640-21-4
7. FÉZER Tamás: *Monista vállalatirányítás a társasági jogban*. In.: *Acta Conventus de Iure Civili*, Szeged. 2007. pp. 55-64.
8. FÉZER Tamás, KÁROLYI Géza, PETKÓ Mihály, TÖRŐ Emese: *Jogi személyek a gazdasági forgalomban*. Debrecen, Kapitális Kft. 2014. ISBN 978-963-08-9106-6
9. GADÓ Gábor; GÁL Judit; PÁZMÁNDI Kinga; SÁNDOR Tamás; SÁRKÖZY Tamás; VEZEKÉNYI Ursula; WELLMANN György (szerk.: Sárközy Tamás) : *Gazdasági társaságok-Cégtörvény*. HVG-ORAC, Budapest. 2014. ISBN 978-963-258-221-4

10. JAKAB Nóra: *Rendszerszerű gondolkodás a munkavállalói jogalanyiságról.* Jogtudományi Közlöny. 2018. 4. szám. pp. 182-189.
11. KÁROLYI Géza: *Gondolatok az egyéni vállalkozás szabályozásáról.* Magyar Jog. 1999. 4. sz. pp. 229-234.
12. KÁROLYI Géza: *Az egyszemélyes társaság tagjának és vezető tisztségviselőjének felelősségéről.* Gazdaság és Jog. 1999. 3. sz. pp 8-12.
13. KÁROLYI Géza: *Az egyszemélyes társaságokról.* Jogtudományi Közlöny. 1999. 9. sz. pp. 397-402.
14. KÁROLYI Géza, PRUGBERGER Tamás, TÖRŐ Emese: *Munkajog és társadalombiztosítás.* Bíbor Kiadó, Miskolc. 2017. ISBN978-615-5536-16-8
15. KÁROLYI Géza, PRUGBERGER Tamás, TÖRŐ Emese, HELMECZI András: *Gazdasági magánjog.* Debrecen, KEBO PRINT Kft. 2015. ISBN 978-963-12-1142-9
16. KISS György: *A vezető tisztségviselő felelőssége munkajogi szempontból.* In.: *A vezető tisztségviselő felelőssége* (szerk.: Csehi-Szabó) Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2015. pp. 149-214.
17. MISKOLCI BODNÁR Péter: *A társasági jog egyes problémái.* Gazdaság és Jog. 2019/3. szám, pp.7-13.
18. PÁZMÁNDI Kinga: *A társasági döntéshozatal néhány alapkérdése.* Gazdaság és Jog. 2018/6. szám, pp.10-13.
19. PRUGBERGER Tamás, NÁDAS György: *Európai és magyar összehasonlító munka-és közszolgálati jog.* Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2014. ISBN 978963295404 217.
20. PRUGBERGER Tamás: *Magyar munkajogi reform európai kitekintéssel.* Novotni Kiadó, Miskolc, 2013.
21. PRUGBERGER Tamás, TÖRŐ Emese: *Szociális és jogdogmatikai problémák a munkaviszony megszűnése és megszüntetése körül.* Magyar Jog. 2018. január, pp. 40-50.

22. SÁRKÖZY Tamás: *A magyar társasági jog Európában*. HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2001.
23. SZIKORA Veronika: *A magyar társasági jogot formáló nemzetközi hatások*. Gazdaság és Jog. 2019/3. szám, pp.1-6.
24. SZIKORA Veronika: *Társasági jogi szabályozási modellek Európában*. Gazdaság és Jog. 2018/6. szám, pp.10-13.
25. TOMORI Erika: *Értékpapírjog*. ELTE Jogi Továbbképző Intézet, Budapest, 1998.
26. TÓTH Hilda: *A munkajog új kihívásai: A „GIG” gazdaság munkavállalói csoportjai*. In.:Ünnepi tanulmányok Csécsy György 65. születésnapja tiszteletére (szerk.:Szikora, Török) II. kötet, Debrecen, 2017. pp. 381-388.
27. TÖRÖK Tamás: *Felelősség a társasági jogban*. HVG-ORAC, Budapest, 2015. ISBN 978-963-258-269-6
28. TÖRŐ Emese: *A vezető állású munkavállalói jogviszony egyes kérdései az Mt. szabályai tükrében*. Munkaügyi igazgatás, munkaügyi bírászkodás, Tanulmánykötet. Emlékkönyv Radnay József 60. Születésnapja alkalmából. (Szerk.: Czucz Ottó), 2002. pp. 475-490.
29. TÖRŐ Emese: *A gazdasági munkajog és a közszolgálati jog kapcsolatrendszere*. Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi tanulmányai 3. Bíbor Kiadó. Miskolc. 2003. pp. 431-449.
30. TÖRŐ Emese: *A menedzserszerződés tartalmi sajátosságai*. Vezetéstudomány. 2003. évi 5. sz. pp. 37-49.
31. TÖRŐ Emese: *A társaságcsoporthoz tartozó tagvállalatok, valamint vezető tisztségviselők jogállásának kritikai elemzése*. Competitio 2004. 3. szám, pp. 101-109.
32. VÉKÁS Lajos (szerk.) *A Polgári Törvénykönyv – magyarázatokkal*. Complex Kiadó, Budapest, 2013.

Felhasznált jogszabályok

1991. évi XLIX. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról

2009. évi CXV. törvény az egyéni vállalkozásról és az egyéni cégről

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról

2001. évi CXX. törvény a tőkepiacról

2000. évi C. törvény a számvitelről

2010. évi LXXV. az egyszerűsített foglalkoztatásról

2012. évi I. törvény a Munka Törvénykönyvéről

21/2006. (V. 18.) IM rendelet a cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről